7

മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ രാഷ്ട്രീയദർശനങ്ങൾ

T7Y8T1

പ്രധാനാശയങ്ങൾ

- രാഷ്ട്രം - സങ്കൽപവും സവിശേഷതകളും
- രാഷ്ട്രീയമൂല്യങ്ങൾ
- ഗാന്ധിജിയുടെ രാഷ്ട്രീയ സങ്കൽപങ്ങൾ
- രാഷ്ട്രത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഗാന്ധിജിയുടെ സങ്കൽപങ്ങൾ
- ജനാധിപത്യത്തിന്റെ പ്രത്യേകതകളും പ്രാധാന്യവും.
- ഗാന്ധിജിയുടെ ജനാധിപത്യ കാഴ്ചപ്പാടുകൾ
- അധികാരവികേന്ദ്രീകരണം
- ഇന്ത്യൻ രാഷ്ട്രീയത്തിൽ മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ പ്രാധാന്യം

മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ രാഷ്ട്രീയകാഴ്ചപ്പാടുകളാണ് ഈ അധ്യായത്തിൽ ചർച്ചചെയ്യുന്നത്. അതേപ്പറ്റി കൂടുതൽ മനസ്സിലാക്കാൻ ആധുനിക രാഷ്ട്രതന്ത്രശാസ്ത്രത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനാശയങ്ങളായ രാഷ്ട്രം, രാഷ്ട്രീയമൂല്യങ്ങൾ, രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഘടകങ്ങൾ തുടങ്ങിയവ നാം അറിഞ്ഞിരിക്കണം.

ചിന്തിക്കുക, പങ്കുവയ്ക്കുക

രാഷ്ട്രീയം എന്നതുകൊണ്ട് നിങ്ങൾ എന്താണ് അർഥമാക്കുന്നത്? നിങ്ങളുടെ മാതാപിതാക്കളും ബന്ധുക്കളും ഇടപെടുന്ന ചില രാഷ്ട്രീയപ്രശ്നങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്യുക.

രാഷ്ട്രീയം എന്നത് ഒരാൾ ഇഷ്ടപ്പെട്ടാലും ഇല്ലെങ്കിലും അവന്റെ ജീവിതത്തിന്റെ ഭാഗമാണ്. തങ്ങൾ രാഷ്ട്രീയത്തിന് എതിരാണെന്നും അതുകൊണ്ടു പ്രയോജനമില്ലെന്നും ചിലർ പറയാറുണ്ട്. യഥാർഥത്തിൽ ഈ പറച്ചിൽത്തന്നെ ഒരു രാഷ്ട്രീയ നിലപാടാണ്. നമ്മൾ വോട്ടുചെയ്യുന്നത്, ഗവൺമെന്റിനെ വിമർശിക്കുന്നത്, പരാതികൾ നൽകുന്നത്, ഗ്രാമസഭയിൽ പങ്കെടുക്കുന്നത്... എല്ലാം യഥാർഥത്തിൽ രാഷ്ട്രീയംതന്നെയാണ്.

എന്താണ് രാഷ്ട്രീയം?

ആധുനിക രാഷ്ട്രീയചിന്തകൾക്കു തുടക്കം കുറിക്കുന്നത് ഗ്രീക്ക് ചിന്തകരായ പ്ലേറ്റോയിൽനിന്നും

XI - ാം ക്ലാസ് പാഠപുസ്തകം - ഗാന്ധിയൻ പഠനം

അരിസ്റ്റോട്ടിലിൽനിന്നുമാണെന്നു പറയാം. പല പുരാതന ഇന്ത്യൻ കൃതികളിലും പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്ന രാഷ്ട്രീയ ദർശനങ്ങൾ കാണാവുന്നതാണ്. മനുസ്മൃതി, മഹാഭാരതത്തിലെ ശാന്തിപർവം കൗടില്യന്റെ അർഥശാസ്ത്രം എന്നിവ ഇവയിൽ ചിലതാണ്. രാഷ്ട്രീയത്തെ ഇന്ത്യയിൽ പൊതുവായി 'രാജനീതി' എന്നാണ് വിശേഷിപ്പിക്കുന്നത്. ഇതിനർഥം രാജാവിന്റെ, ഭരണകർത്താവിന്റെ ഭരണനിർവഹണ തത്ത്വങ്ങൾ എന്നാണ്.

നമുക്ക് അറിയാം

പൊളിറ്റിക്സ് (രാഷ്ട്രീയം)

പൗരരുടെ വ്യവഹാരങ്ങളെപ്പറ്റി ഉപയോഗിക്കുന്ന പൊളിറ്റിക്കോസ് (Politikos) എന്ന ഗ്രീക്ക്പദത്തിൽ നിന്നാണ് പൊളിറ്റിക്സി(Politics) ന്റെ നിഷ്പത്തി. ഗ്രീക്ക് നഗര രാഷ്ട്രങ്ങളിലെ ഭരണത്തെ നയിച്ചിരുന്ന തത്ത്വങ്ങളും പ്രയോഗങ്ങളും സംബന്ധിച്ച വിവക്ഷയാണിത്. പുരാതന ഗ്രീക്കുകാരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം എല്ലാ പൊതുപ്രവർത്തനത്തെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഒരു സമഗ്രധാരണയായിരുന്നു രാഷ്ട്രം.

രാഷ്ട്രതന്ത്രശാസ്ത്രം (Political Science)

രാഷ്ട്രതന്ത്രശാസ്ത്രം എന്നത് രാഷ്ട്രത്തിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളെയും സ്ഥാപനങ്ങളെയും ശാസ്ത്രീയമായി പഠിക്കുക എന്നതാണ്. രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഘടനയും പ്രവർത്തനവും മറ്റു രാഷ്ട്രങ്ങളുമായുള്ള ബന്ധങ്ങളും ഈ പഠനത്തിന്റെ ഭാഗമാണ്. രാഷ്ട്രീയവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും പ്രക്രിയകളുടെയും അടുക്കും ചിട്ടയോടുമുള്ള പഠനം, പൊതുജീവിതത്തിൽ അധികാരത്തിന്റെ പ്രയോഗം, അധികാരം നേടുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ മുഴുകൽ, രാഷ്ട്രത്തെയോ സമൂഹത്തെയോ സംബന്ധിക്കുന്ന തീരുമാനങ്ങളെ സ്വാധീനിക്കുന്നത് എങ്ങനെയെന്നു മനസ്സിലാക്കൽ എന്നിവയെല്ലാം രാഷ്ട്രതന്ത്രപഠനത്തിന്റെ ഭാഗമാണ്.

രാഷ്ട്രീയം എന്നാൽ പറയുന്നത് ഒരു രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഭരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രശ്നങ്ങളാണ്. അധികാരവും ആധിപത്യവും പരസ്പരബന്ധിതമാണ്. ആധിപത്യമെന്നത് നിയമപരമായ അധികാരമാണ്. രാഷ്ട്രീയം പൊതുവിൽ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഭരണനിർവഹണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളെയാണ് കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നത്.

എന്താണു രാഷ്ട്രം?

"സ്റ്റാറ്റസ്" എന്ന ലാറ്റിൻപദത്തിൽനിന്നാണ് സ്റ്റേറ്റ് (രാഷ്ട്രം) എന്ന പദമുണ്ടായത്. രാഷ്ട്രീയമായി സംഘടിതമായ ഒരു സമൂഹമാണ് രാഷ്ട്രം. മാക്സ് വെബറുടെ നിർവചനത്തിൽ രാഷ്ട്രം ഒരു സമുദായമാണ്. ഒരു ഭൂപ്രദേശത്തിനുമേൽ നിയമസാധുതയോടുകൂടി ഭൗതികശക്തിയുടെ കുത്തക അവകാശപ്പെടുന്ന ഒന്നാണ്. ഭരണകൂടത്തിന്റെ സ്ഥാപനങ്ങളിലൂടെയാണ് രാഷ്ട്രം പ്രവർത്തിക്കുക. ഭരണകൂടം എന്നത് രാജ്യവ്യാപകമായി നിലകൊള്ളുന്ന ഒന്നാണ്. എല്ലാ രാഷ്ട്രത്തിനും പൊതുവായി നാലു ഘടകങ്ങൾ ഉണ്ടായിരിക്കും.1. ജനങ്ങൾ 2. ഭൂപ്രദേശം 3. ഭരണകൂടം 4. പരമാധികാരം എന്നിവയാണത്. മറ്റു സാമൂഹികസംഘങ്ങളിൽനിന്നു രാഷ്ട്രത്തെ വേറിട്ടുനിർത്തുന്നത് അതിന്റെ സ്ഥാപിതലക്ഷ്യം, രീതികൾ, ഭൂപ്രദേശം, പരമാധികാരം എന്നിവയുടെ സവിശേഷതകളാണ്. രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം സുരക്ഷയും ക്രമവും സ്ഥാപിക്കലാണ്. അതിന്റെ സംഘാടനതത്ത്വം എന്നത് നിയമം നടപ്പിലാക്കുകയെന്നതാണ്. നിയതമായ ഒരു ഭൂപ്രദേശത്ത് നിയമവാഴ്ചയ്ക്കുള്ള പരമാധികാരവും രാഷ്ട്രത്തിനുണ്ട്.

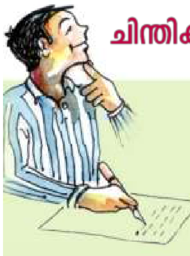

ചിന്തിക്കുക, പങ്കുവയ്ക്കുക

രാഷ്ട്രം എന്നതുകൊണ്ട് എന്താണ് നിങ്ങൾ അർഥമാക്കുന്നത്? നിങ്ങളുടെ ആശയങ്ങൾ എഴുതി തയാറാക്കി ക്ലാസിൽ അവതരിപ്പിക്കുക.

നമുക്ക് അറിയാം

ഒരു നിശ്ചിത ഭൂപ്രദേശത്ത് നിയമത്തിനു വിധേയമായി സംഘടിപ്പിക്കപ്പെട്ട ജനതയെന്നു വുഡ്റോ വിൽസൻ രാഷ്ട്രത്തെ നിർവചിക്കുന്നു.

അനുവദിച്ചുകൊടുത്ത ഒരു പ്രത്യേക ഭൂപ്രദേശത്ത് മറ്റെല്ലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും മേൽ പരമാധികാരമുള്ള ഭരണകൂടവും പ്രജകളുമായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഒരു പ്രാദേശിക സമൂഹമാണ് രാഷ്ട്രമെന്ന് ഹാരോൾഡ് ലാസ്കി നിർവചിക്കുന്നു. കൃത്യമായ ഒരു ഭൂപ്രദേശത്ത് ബാഹ്യമേധാവിത്വത്തിൽനിന്നു സ്വതന്ത്രമായ, ഭൂരിപക്ഷം നിവാസികളും വിധേയപ്പെട്ടു നിൽക്കുന്ന, ഒരു സംഘടിത ഭരണകൂടമുള്ള, ജനസംഖ്യാ വലുപ്പച്ചെറുപ്പമില്ലാതെയുള്ള വ്യക്തികളുടെ കൂട്ടായ്മയാണ് രാഷ്ട്രമെന്നാണ് ഗാർനറിന്റെ നിർവചനം.

ഇന്ത്യൻ പാരമ്പര്യത്തിൽ രാമായണം, മഹാഭാരതത്തിലെ ശാന്തിപർവം, മനുസ്മൃതി, അർഥശാസ്ത്രം തുടങ്ങിയ കൃതികളിൽ രാഷ്ട്രസങ്കൽപ്പം ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുണ്ട്. രാഷ്ട്രീയ സംഘാടനത്തിന്റെ ചിത്രം ബുദ്ധ-ജൈനദർശനത്തിലും വരച്ചുകാട്ടുന്നു. ഇന്ത്യയുടെ രാഷ്ട്രീയകാഴ്ചപ്പാട് ആഴത്തിൽ വേരോടിയിട്ടുള്ളത് ധർമം എന്ന ദാർശനിക അടിത്തറയിലാണ്. അതിന് നിയമം, കർത്തവ്യം, സാമൂഹികക്രമം, നീതി എന്നിവയേക്കാൾ ആഴത്തിലും വ്യാപകമായും അർഥതലങ്ങളുണ്ട്.

നമുക്ക് അറിയാം

രാഷ്ട്രവും ദേശവും

- *രാഷ്ട്രമെന്നത് ഒരു രാഷ്ട്രീയസംജ്ഞയാണ്. ദേശമെന്നത് ഒരു സാംസ്കാരിക സംജ്ഞയും. ദേശമെന്ന ആശയത്തിൽ ഒരു രാഷ്ട്രത്തിൽ കൂടുതൽ ഉൾപ്പെടാം.*
- *രാഷ്ട്രം ആഭ്യന്തരമായി സർവാധികാരമുള്ളതും ബാഹ്യമായി സ്വതന്ത്രവുമായിരിക്കും.*
- *ഒന്നോ അതിൽ കൂടുതലോ ദേശങ്ങളോ ജനങ്ങളോ ഒരു രാഷ്ട്രത്തിൽ ഉണ്ടാവാം.*

നമുക്ക് അറിയാം

രാഷ്ട്ര ഉത്ഭവസിദ്ധാന്തങ്ങൾ

ദൈവികോൽപത്തി സിദ്ധാന്തം :രാഷ്ട്രം ദൈവത്തിന്റെ കൽപനയാൽ സ്ഥാപിതമായതാണ്, ഭരണാധിപന്മാർ ദൈവത്താൽ നിയമിതരാണ്. ദൈവത്തോടല്ലാതെ അവർക്ക് മറ്റാരോടും യാതൊരു കടപ്പാടുമില്ല എന്നിവയാണ് ദൈവികോൽപത്തിസിദ്ധാന്തത്തിന്റെ അടിത്തറ.

ബലസിദ്ധാന്തം :ബലവാനായ മനുഷ്യൻ ദുർബലനായ മനുഷ്യനെ കീഴടക്കുന്നതിലൂടെയാണ് രാഷ്ട്രം ഉടലെടുക്കുന്നതെന്ന വാദം.

സാമൂഹികകരാർ സിദ്ധാന്തം :രാഷ്ട്രോൽപത്തിക്കു മുമ്പു മനുഷ്യനെ നിയന്ത്രിച്ചിരുന്നത് പ്രകൃതിനിയമങ്ങളാണ്. പ്രകൃതിദശയിലെ ജീവിതം ദുസ്സഹമായപ്പോൾ വ്യക്തികൾ തങ്ങളുടെ സുരക്ഷയ്ക്കായി ഒരു സാമൂഹികവ്യവസ്ഥിതി സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനായി വ്യക്തി, വ്യക്തിയോടും സമുദായത്തോടും രാഷ്ട്രത്തോടും വർഗബാധ്യതയിലൂടെ ഒരു കരാർ രൂപപ്പെടുത്തുന്നു. അങ്ങനെ സാമൂഹികകരാറിന്റെ ഫലമായി രൂപംകൊള്ളുന്നതാണ് രാഷ്ട്രം.

പരിണാമസിദ്ധാന്തം :സമൂഹത്തിന്റെ ക്രമാനുഗതവും സ്വാഭാവികവുമായ ചരിത്രപരിണാമത്തിൽ നിന്ന് ഉടലെടുക്കുന്നതാണ് രാഷ്ട്രം. മതം, യുദ്ധം, രാഷ്ട്രീയബോധം എന്നിവ രാഷ്ട്രപരിണാമത്തിലെ പ്രമുഖ ഘടകങ്ങളായി പരിഗണിക്കുന്നു.

രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഘടകങ്ങൾ

ജനത

ചിന്തിക്കുക, പങ്കുവയ്ക്കുക

എന്താണ് രാഷ്ട്രത്തിന്റെ പ്രാഥമികവും പ്രധാനവുമായ ആസ്തി? ജനസംഖ്യാനുപാതികമായി ഇന്ത്യൻ സംസ്ഥാനങ്ങളെ അടയാളപ്പെടുത്തുന്ന ഒരു മാപ്പ് തയാറാക്കുക. ജനസംഖ്യ കൂടുതലുള്ള അഞ്ച് സംസ്ഥാനങ്ങൾ അടയാളപ്പെടുത്തുക. ഇന്ത്യയിലെ ആകെ ജനസംഖ്യ കണക്കാക്കുക.

രാഷ്ട്രത്തിന്റെ പ്രാഥമികവും പ്രധാനവുമായ ഘടകമാണ് ജനത. ജനത എന്നത് ആ രാഷ്ട്രത്തിൽ അധിവസിക്കുന്ന എല്ലാവരും ചേർന്നതാണ്. ഒരു രാഷ്ട്രത്തിന് നിയതമായ ഒരു ജനസംഖ്യയില്ല. എന്നാൽ സ്വയംപര്യാപ്തതയിലേക്കെത്താൻ സഹായകമായതും ഭരണനിർവഹണത്തിനു സാധ്യമായതുമായ എണ്ണമാണ് അഭികാമ്യം. ഒരു ആധുനിക രാഷ്ട്രത്തിലെ ജനത ആ ഭൂപ്രദേശത്ത് സ്ഥിരതാമസമുള്ള എല്ലാ ആളുകളും ചേർന്നതാണ്. ഇതിൽ തദ്ദേശവാസികളും വിദേശീയരും ഉൾപ്പെടും. ഒരു രാഷ്ട്രത്തിലെ ജനങ്ങൾ, ഭാഷ, സംസ്കാരം, വർഗം എന്നിവയൊക്കെ പൂർണമായി ഒരുപോലെയാകണമെന്നില്ല.

ജനസംഖ്യ കൂടുതലുള്ള രാഷ്ട്രം - ചൈന

ജനസംഖ്യ കുറവുള്ള രാഷ്ട്രം - വത്തിക്കാൻ

നല്ല പൗരർ നല്ല രാഷ്ട്രം സൃഷ്ടിക്കും എന്നാണ് അരിസ്റ്റോട്ടിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. ജനങ്ങളുടെ ഗുണമേന്മ, സ്വഭാവം, സംസ്കാരം, രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഭാഗമാണെന്ന അവബോധം തുടങ്ങിയവയൊക്കെ പ്രധാനപ്പെട്ടതാണ്. അതിനാൽ ഗണത്തേക്കാൾ കൂടുതൽ ഗുണമേന്മയ്ക്കാണു പ്രാധാന്യമുള്ളത്.

ഭൂപ്രദേശം

രാഷ്ട്രം നിയമപരമായും രാഷ്ട്രീയമായും മനുഷ്യസമൂഹമെന്ന നിലയിൽ ഒരു പ്രത്യേക ഭൂപ്രദേശത്തു പ്രവർത്തിക്കും. ഈ പ്രദേശം ഒരു രാഷ്ട്രം കൈവശംവയ്ക്കുകയും നിയന്ത്രിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. രാഷ്ട്രം അതിന്റെ പരമാധികാരം ഇവിടെയാണ് പ്രാവർത്തികമാക്കുന്നത്. കൃത്യമായ ഒരു പ്രദേശത്ത് അധിവസിക്കുന്നില്ല എങ്കിൽ ജനങ്ങൾക്ക് ഒരു രാഷ്ട്രം കെട്ടിപ്പടുക്കാൻ സാധ്യമല്ല. ജനങ്ങൾ സ്ഥിരമായി ഒരു പ്രദേശത്തു താമസിക്കുമ്പോൾ മാത്രമാണ് തങ്ങളുടെ പൊതുതാൽപ്പര്യങ്ങളും അഖണ്ഡതയും സംരക്ഷിക്കാൻ കഴിയുന്നത്. നിയതമായ അതിർത്തികളോടുകൂടിയ ഭൂപ്രദേശം രാഷ്ട്രത്തിന് അനിവാര്യമാണ്. എങ്കിലേ തർക്കത്തിന് അവസരമില്ലാത്തവിധം അധികാരം പ്രയോഗിക്കാൻ കഴിയൂ.

ഭൂപ്രദേശം എന്നത് ഒരു അതിർത്തിക്കുള്ളിലെ ഭൂമി, നദികൾ, തടാകങ്ങൾ, പർവതങ്ങൾ, തീരത്തുനിന്ന് ആറു നോട്ടിക്കൽമൈൽ ദൂരംവരെയുള്ള സമുദ്രം, ആ പ്രദേശത്തിന്റെ

മുകളിലുള്ള ആകാശം എന്നിവയെല്ലാം ഉൾപ്പെടുന്നതാണ്. ഭൂപ്രദേശത്തിന്റെ വിസ്തൃതി സംബന്ധിച്ച് നിയമമൊന്നുമില്ല. രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഭൗതികവിഭവങ്ങളും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന സ്ഥാനവുമാണ് പ്രധാനപ്പെട്ടത്. ഇത് ആ രാഷ്ട്രത്തിനു മുതൽക്കൂട്ടാണ്.

ഗോത്രവർഗക്കാരായ നാടോടികൾക്കു പ്രത്യേകം ഭൂപ്രദേശമില്ല. അതിനാൽ അവർക്ക് ഒരു രാഷ്ട്രം കെട്ടിപ്പടുക്കാൻ സാധിക്കുകയില്ല.

ഭരണകൂടം (ഗവൺമെന്റ്)

രാഷ്ട്രം തങ്ങളുടെ നിലനിൽപ്പ് ഉറപ്പാക്കുന്നതും നയരൂപീകരണങ്ങൾ നിർവഹിക്കുന്നതും ഭരണകൂടത്തിലൂടെയാണ്. വ്യവസ്ഥാപിതമായ ഭരണകൂടത്തിലൂടെ ജനസമൂഹത്തെ ക്രമപ്പെടുത്തിയില്ലെങ്കിൽ ആ ജനസമൂഹം ഒരു രാഷ്ട്രമാവുകയില്ല. അധികാരകേന്ദ്രീകരണത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി രാഷ്ട്രത്തിലെ ഭരണകൂടത്തെ യൂണിറ്ററി (ഉദാ: സൗദിഅറേബ്യ) എന്നും ഫെഡറൽ (ഉദാ: അമേരിക്കൻ ഐക്യനാടുകൾ) എന്നും വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. യൂണിറ്ററി- ഫെഡറൽ സ്വഭാവങ്ങൾ ഒരേപോലെ കാണിക്കുന്ന ഭരണകൂടങ്ങളുമുണ്ട്. ഉദാ. ഇന്ത്യ.

മൂന്നു സവിശേഷഘടകങ്ങളുടെ സംയോജനമാണ് ഓരോ ഭരണകൂടവും. 1. നിയമനിർമാണവിഭാഗം (ലെജിസ്ലേച്ചർ), 2. കാര്യനിർവഹണവിഭാഗം (എക്സിക്യൂട്ടീവ്), 3. നീതിനിർവഹണവിഭാഗം(ജുഡീഷ്യറി). നിയമനിർമാണസഭ നിയമം നിർമിക്കുന്നു, കാര്യനിർവഹണവിഭാഗം അവ നടപ്പിലാക്കുന്നു. നീതിനിർവഹണവിഭാഗം നിയമങ്ങളുടെ സാധുത പരിശോധിക്കുന്നു. കാര്യനിർവഹണവിഭാഗം ഭരണഘടനാനുസൃതമായാണു പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. ഇന്ത്യയിൽ കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന - തദ്ദേശ ഗവൺമെന്റുകൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്.

പരമാധികാരം

ഒരു രാഷ്ട്രത്തിന്റെ സുപ്രധാന ഘടകമാണ് അതിന്റെ പരമാധികാരം. ഈ ഘടകം മറ്റു സംഘടനകളിൽനിന്നു രാഷ്ട്രത്തെ വേറിട്ടുനിർത്തുന്നു. പരമാധികാരംകൊണ്ട് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത് സർവാധികാരമുള്ള നിയമനിർമാണനിർവഹണാധികാരം എന്നാണ്. ഇതിനതീതമായി ആർക്കും യാതൊരു അധികാരങ്ങളുമില്ല.

പരമാധികാരത്തിന് ആന്തരികം, ബാഹ്യം എന്നീ തലങ്ങളുണ്ട്. ആന്തരികപരമാധികാരം ഒരു രാഷ്ട്രത്തിന് തങ്ങളുടെ പ്രദേശത്തിനു കീഴിലുള്ള പ്രജകളുടെയും സമൂഹങ്ങളുടെയുംമേലുള്ള പരമാധികാരമാണ്. ബാഹ്യമായ പരമാധികാരം എന്നാൽ വിദേശനിയന്ത്രണങ്ങളിൽനിന്നു സ്വതന്ത്രമായി നിലകൊള്ളുന്ന അവസ്ഥയാണ്.

നമുക്ക് അറിയാം

പരമാധികാരത്തിന്റെ സവിശേഷതകൾ

- *പരിപൂർണത*
- *സ്ഥിരത*
- *സാർവത്രികത*
- *അവിഭാജ്യം*
- *സമഗ്രത*
- *അനന്യത*

രാഷ്ട്രീയമൂല്യങ്ങൾ

സ്വാതന്ത്ര്യം, നീതി, സമത്വം എന്നിവയാണ് രാഷ്ട്രീയമൂല്യങ്ങൾ (Political Values).

ചിന്തിക്കുക, പങ്കുവയ്ക്കുക

ഒരു രാഷ്ട്രത്തിൽ ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്ന് നിങ്ങൾ കരുതുന്ന മൂല്യങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണ്? ചാർട്ട് തയാറാക്കി ക്ലാസിൽ അവതരിപ്പിക്കുക.

സ്വാതന്ത്ര്യം

പരിമിതികളില്ലാത്ത സ്ഥിതിയാണ് സ്വാതന്ത്ര്യം. ഇവിടെ ഓരോ വ്യക്തിക്കും സ്വതന്ത്രമായി ചിന്തിക്കാനും ബാഹ്യശക്തികളുടെ നിയന്ത്രണങ്ങളില്ലാതെ തീരുമാനങ്ങളെടുക്കാനും സാധിക്കും. എന്നിരുന്നാലും നിയന്ത്രണമില്ലായ്മ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗംമാത്രമേ ആകുന്നുള്ളൂ. സ്വതന്ത്രമായി ആശയാവിഷ്കരണം നടത്തുന്നതും അവരവരുടെ കഴിവുകൾ വളർത്തിയെടുക്കുന്നതും സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ ഗുണപരമായ ഫലങ്ങളാണ്.

നീതി

എല്ലാവർക്കും അർഹമായത് നൽകുക എന്നതാണ് നീതികൊണ്ടുദ്ദേശിക്കുന്നത്. അതായത് ഉചിതവും സാന്മാർഗികവും നിഷ്പക്ഷവുമായി എല്ലാ ആളുകൾക്കും അർഹമായത് ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതാണ് നീതി. ഇത് രാഷ്ട്രീയമൂല്യങ്ങളെ ഏകോപിപ്പിക്കുന്നു. യാഥാസ്ഥിതികമായതും നവീകരിക്കപ്പെട്ടതും എന്നിങ്ങനെ നീതി രണ്ടുതരമുണ്ട്. യാഥാസ്ഥിതികനീതി എന്നാൽ വ്യവസ്ഥാപിതമായ സാമൂഹികസ്ഥിതി സംരക്ഷിക്കുക എന്നാണർഥം. സമൂഹത്തിൽ ആവശ്യാനുസരണവും കാലാനുസൃതവുമായ മാറ്റം ഉൾക്കൊണ്ട നീതിയാണ് നവീകരിക്കപ്പെട്ട നീതി.

സമത്വം

രാഷ്ട്രത്തിലെ ജനങ്ങൾക്ക് അവരുടെ അവകാശങ്ങൾ തുല്യമായി ലഭ്യമാക്കുന്നതാണ് സമത്വം. ഒരു രാഷ്ട്രീയമൂല്യമെന്ന നിലയിൽ വർഗ, വർണ, വിഭാഗ, മത, സമ്പത്തുക്കൾക്കതീതമായി സ്ത്രീപുരുഷഭേദമെന്യേ ചില അടിസ്ഥാനാവകാശങ്ങൾ എല്ലാവർക്കും നൽകുന്നു. സമത്വം മൂന്നു കാര്യങ്ങൾക്ക് ഊന്നൽ നൽകുന്നു. 1. ആർക്കും പ്രത്യേകപരിഗണന നൽകുന്നില്ല. എല്ലാ തലത്തിലും എല്ലാവർക്കും ഒരേ പരിഗണന നൽകുന്നു. 2. എല്ലാവർക്കും തുല്യ അവസരം ഉറപ്പാക്കുക. 3. കുറച്ചുപേരുടെ പ്രത്യേകമായ ആവശ്യത്തെക്കാൾ എല്ലാവരുടേയും അത്യാവശ്യകാര്യങ്ങൾക്കു പ്രാധാന്യം നൽകുന്നു. സമത്വത്തിലേക്കുള്ള ഒരു മാർഗമാണ് തുല്യത എന്ന തത്ത്വം.

നമുക്കു ചെയ്യാം

ഒരു രാഷ്ട്രത്തിന് അനിവാര്യമായ മൂല്യങ്ങൾ ഏവ? അവ നമുക്ക് എങ്ങനെ കരഗത മാക്കാം? സെമിനാർ പേപ്പർ തയാറാക്കി അവതരിപ്പിക്കുക.

രാഷ്ട്രത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഗാന്ധിയൻ കാഴ്ചപ്പാട്

പട്ടാളം, പോലീസ്, കോടതി, ജയിൽ, നികുതിസംവിധാനം, ഉദ്യോഗസ്ഥവൃന്ദം തുടങ്ങിയവയൊക്കെ ചേർന്നതാണ് രാഷ്ട്രം. രാഷ്ട്രം എന്ന സങ്കൽപ്പത്തെ മഹാത്മാഗാന്ധി നിഷേധിക്കുന്നു. ഈ സംവിധാനങ്ങളാണ് ഹിംസയിലേക്കു നയിക്കുന്നത്. രാഷ്ട്രം ചില നിർബന്ധങ്ങൾ ജനതയ്ക്കുമേലിടുന്നു. അങ്ങനെ അതു വ്യക്തികളുടെ ധാർമിക മൂല്യത്തെ ഇല്ലാതെയാക്കുന്നു. ഗാന്ധി പറയുന്നു: "സംഘടിതവും കേന്ദ്രീകൃതവുമായ ഹിംസയെയാണ് രാഷ്ട്രം പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നത്. വ്യക്തികൾക്ക് ആത്മാവുണ്ട്. എന്നാൽ രാഷ്ട്രം ആത്മരഹിതമായ യന്ത്രമാണ്. കാരണം, രാഷ്ട്രത്തിന്റെ നിലനിൽപ്പ് ആധാരമായിരിക്കുന്ന ഹിംസയിൽനിന്ന് അതിന് ഒഴിഞ്ഞുനിൽക്കാനാവില്ല."

എല്ലാ രൂപത്തിലുമുള്ള രാഷ്ട്രത്തെയും ഗാന്ധി നിരാകരിക്കുന്നു. ചൂഷണത്തിൽനിന്നും, അസമത്വത്തിൽനിന്നും അക്രമത്തിൽനിന്നും വർഗസംഘർഷത്തിൽനിന്നും സാമുദായിക കലഹത്തിൽനിന്നും മുക്തമായ ഒരു രാഷ്ട്രരഹിതസമൂഹം (Stateless society) സ്ഥാപിക്കാനാണ് ഗാന്ധി ആവശ്യപ്പെടുന്നത്. മനുഷ്യസമൂഹത്തിന്റെ സമ്പൂർണത എന്ന ആത്യന്തികദർശനമാണ് ഗാന്ധി വിഭാവനം ചെയ്യുന്നത്. ഭൂമിയിൽത്തന്നെ ദൈവരാജ്യം സൃഷ്ടിക്കാനാണ് അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചത്. അതുകൊണ്ട് രാഷ്ട്രത്തിന്റെ സ്ഥാപനങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുന്ന സ്വാധീനത്തെയും ബലപ്രയോഗത്തെയും ഗാന്ധി എതിർക്കുകയും ഒരു രാഷ്ട്രരഹിതജനാധിപത്യത്തെ (Stateless Democracy) അനുകൂലിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ചിന്തിക്കുക, പങ്കുവയ്ക്കുക

ജനാധിപത്യം എന്നതുകൊണ്ട് നിങ്ങൾ എന്താണ് അർഥമാക്കുന്നത്? ഗ്രൂപ്പിൽ ചർച്ചചെയ്ത ആശയങ്ങൾ ക്ലാസിൽ അവതരിപ്പിക്കുക.

ജനാധിപത്യം

ജനങ്ങൾ ജനങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ജനങ്ങളാൽ നടത്തുന്ന ഭരണസംവിധാനമാണ് ജനാധിപത്യം എന്ന് എബ്രഹാം ലിങ്കൻ പറയുന്നു. ഡെമോക്രസി (ജനാധിപത്യം) എന്നത് ഡിമോസ് (ജനങ്ങൾ), ക്രാറ്റോസ് (അധികാരം) എന്നീ രണ്ടു ഗ്രീക്ക് പദങ്ങൾ കൂടിച്ചേർന്നുണ്ടായതാണ്. ജനങ്ങളുടെ അധികാരം എന്ന് അർഥം. ഭരണകൂടമാതൃക എന്നതിലുപരി ജനാധിപത്യം ഒരു ജീവിതശൈലിയാണ്. മനുഷ്യരുടെ സമ്പൂർണവികാസം സാധ്യമാക്കുന്നതിലൂടെ സാമൂഹികക്ഷേമം ലക്ഷ്യംവയ്ക്കുന്ന ഒരു ആദർശാത്മക സാമൂഹികസംവിധാനമാണത്. അനാവശ്യനിയന്ത്രണങ്ങളിൽനിന്നു മുക്തമായി, സ്വതന്ത്രമായി പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള സാഹചര്യം ജനാധിപത്യഭരണകൂടം സൃഷ്ടിക്കുന്നു.

രാഷ്ട്രീയാധികാരം നിയന്ത്രിക്കുന്ന പ്രക്രിയയിൽ ജനങ്ങളുടെ പങ്കാളിത്തം ജനാധിപത്യം ഉറപ്പുവരുത്തുന്നു. ജനാധിപത്യത്തിൽ ജനങ്ങളാണ് ഭരണകൂടത്തെ നിയന്ത്രിക്കുന്നത്. ആശയങ്ങളുടെ അർഥപൂർണമായ സംവാദത്തിന് അത് അവസരം നൽകും. ജനാ

ധിപത്യരാഷ്ട്രങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നതു വഴി കൂടുതൽ സമാധാനപൂർണമായ ലോകക്രമം സ്ഥാപിക്കാൻ സാധിക്കും.

നമുക്ക് അറിയാം

ജനാധിപത്യത്തിനുവേണ്ട ഏഴ് അടിസ്ഥാന മാനദണ്ഡങ്ങൾ റോബർട്ട് ഡാൾ കണ്ടെത്തിയിട്ടുണ്ട്.

1. *തിരഞ്ഞെടുത്ത പ്രതിനിധികളായിരിക്കണം ഭരണകൂടത്തിന്റെ നയപരമായ തീരുമാനങ്ങളെടുക്കുന്നത്.*
2. *നിശ്ചിത സമയങ്ങളിലുള്ള സ്വതന്ത്രവും നീതിപൂർവവുമായ തിരഞ്ഞെടുപ്പ്.*
3. *സാർവത്രിക പ്രായപൂർത്തി വോട്ടവകാശം*
4. *തിരഞ്ഞെടുപ്പുകളിൽ മത്സരിക്കാനുള്ള അവകാശം.*
5. *വിവിധ മാധ്യമങ്ങളിലൂടെ ഒരുവന്റെ അഭിപ്രായങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിക്കാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം.*
6. *ഭരണകൂടകാര്യങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച വിവരങ്ങളുടെ ബദൽ സ്രോതസ്സുകളുടെ ലഭ്യത.*
7. *സംഘം ചേരാനും രൂപീകരിക്കാനുമുള്ള അവകാശം.*

ജനാധിപത്യത്തിന് രണ്ടു രൂപങ്ങളാണുള്ളത്; പ്രത്യക്ഷവും പരോക്ഷവും. ജനങ്ങളുടെ നേരിട്ടുള്ള ഭരണമാണ് ജനാധിപത്യത്തിന്റെ ശുദ്ധമായ രൂപം. യോഗ്യതയുള്ള എല്ലാ പൗരർക്കും തീരുമാനമെടുക്കൽ പ്രക്രിയയിൽ നേരിട്ടും സജീവവുമായ പങ്കാളിത്തം ഉണ്ടാകും. എന്നാൽ പരോക്ഷജനാധിപത്യത്തിൽ എല്ലാ യോഗ്യരായ പൗരർക്കും അധികാരമുണ്ടാകുമെങ്കിലും തിരഞ്ഞെടുത്ത പ്രതിനിധികളിലൂടെയാണ് അത് പ്രയോഗക്ഷമമാകുന്നത്. ഇതിനെ പ്രാതിനിധ്യജനാധിപത്യമെന്നു വിളിക്കുന്നു.

ജനാധിപത്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഗാന്ധിയൻ കാഴ്ചപ്പാടുകൾ

' പൊതുനന്മയ്ക്കായി എല്ലാവിഭാഗം ജനങ്ങളുടെയും ഭൗതികവും സാമ്പത്തികവും ആത്മീയവുമായ വിഭവങ്ങൾ സമാഹരിക്കുന്ന കലയും ശാസ്ത്രവുമാണ് ജനാധിപത്യം.' ജനാധിപത്യത്തിന്റെ സിദ്ധാന്തത്തിലും പ്രയോഗത്തിലും ഗാന്ധിജി അടിയുറച്ചു വിശ്വസിച്ചിരുന്നു. ഗാന്ധിയുടെ സമത്വത്തോടും വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തോടുമുള്ള ആഭിമുഖ്യം, മനുഷ്യ-സാഹോദര്യത്തിലൂടെ നീതിയുക്തമായ സാമൂഹികക്രമത്തിലേക്കെത്താനുള്ള ആഹ്വാനം എന്നിവ ഗാന്ധിയുടെ ജനാധിപത്യത്തിലുള്ള വിശ്വാസം സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. വിചാരത്തിലും വാക്കിലും പ്രവൃത്തിയിലും ഒരു യഥാർഥ ജനാധിപത്യവാദിയാണു ഗാന്ധിജി. അധികാരകേന്ദ്രീകരണത്തെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന നിലവിലുള്ള ജനാധിപത്യസംവിധാനത്തെ അദ്ദേഹം എതിർത്തു. ഗാന്ധിയൻ കാഴ്ചപ്പാടിൽ ഭരണകൂടമെന്നത് ജനങ്ങൾക്കു പരമാവധി സ്വാതന്ത്ര്യം നൽകി ഏറ്റവും കുറച്ചു ഭരിക്കുന്ന ഒന്നായിരിക്കണം.

ഗാന്ധിയെ സംബന്ധിച്ച് ജനസാമാന്യങ്ങളുടെ ഭരണകൂടമാണ് ജനാധിപത്യം. ദരിദ്രരും സമ്പന്നരും, ഉയർന്നവരും താഴ്ന്നവരും, ശക്തരും ദുർബലരും, വിദ്യാസമ്പന്ന

രും വിദ്യാവിഹീനരും തുടങ്ങി എല്ലാവരെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഒന്നാണത്. എല്ലാ വിഭാഗം ജനങ്ങളുടെയും എല്ലാവിധ താൽപ്പര്യങ്ങളും ജനാധിപത്യം പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നു.

ഗാന്ധിജിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ ശരിയായ ജനാധിപത്യം, ബലഹീനരും ദരിദ്രരും ഉൾപ്പെടുന്ന എല്ലാ വിഭാഗം ജനങ്ങളുടെയും നന്മയ്ക്കായി നിലകൊള്ളുന്നു. അതാണ് സർവോദയ (യഥാർഥ ജനാധിപത്യം). വ്യക്തിയുടെ നന്മയും സമൂഹനന്മയും തമ്മിൽ ഏറ്റുമുട്ടലില്ല. വ്യക്തിയുടെ നന്മ പൊതുസമൂഹനന്മയിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെ ഗാന്ധിജിയുടെ ജനാധിപത്യ സങ്കൽപ്പം ഗുണപരമായും ഗണപരമായും പ്രാധാന്യമുള്ളതാണ്.

അഹിംസയും ജനാധിപത്യവും

ശരിയായ ജനാധിപത്യവും അഹിംസയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ഗാന്ധി തിരിച്ചറിഞ്ഞു. "ജനാധിപത്യവും അഹിംസയും ഒന്നിച്ചുപോകില്ല. ഇന്നു നിലവിലുള്ള നാമമാത്ര ജനാധിപത്യ രാഷ്ട്രങ്ങൾ പരസ്യമായ സർവായത്ത രാഷ്ട്രങ്ങളാകാതെ, ധൈര്യപൂർവ്വം അഹിംസാത്മകമായി, ശരിയായ ജനാധിപത്യത്തിലേക്കു മാറണം. അഹിംസ അനുശീലിക്കാൻ വ്യക്തികൾക്കേ കഴിയുകയുള്ളൂവെന്നും വ്യക്തികളാൽ രൂപംകൊണ്ട രാഷ്ട്രത്തിന് അതിനു കഴിയില്ലെന്നുമുള്ള പറച്ചിൽ നീചഭാഷണമാണ്."

ഒരു യഥാർഥ ജനാധിപത്യവാദി അഹിംസാമാർഗങ്ങൾ ശീലിക്കുന്നവനും തന്റെയും തന്റെ രാജ്യത്തിന്റെയും സ്വാതന്ത്ര്യവും അങ്ങനെ മുഴുവൻ മനുഷ്യരാശിയെയും സംരക്ഷിക്കുന്നവനും ആയിരിക്കും. സത്യവിരുദ്ധ ഹിംസാമാർഗങ്ങളിലൂടെ യഥാർഥ ജനാധിപത്യം അഥവാ ജനങ്ങളുടെ സ്വരാജ് ഒരിക്കലും സാധ്യമാവുകയില്ല. അങ്ങനെയുള്ള മാർഗങ്ങൾ എല്ലാ എതിരഭിപ്രായങ്ങളെയും അടിച്ചമർത്തും. കൂടുതൽ സമാധാനപൂർണമായ ഒരു ലോകക്രമം സൃഷ്ടിക്കാനുള്ള മാർഗമെന്ന നിലയിൽ എല്ലായിടത്തും ജനാധിപത്യം വ്യാപിപ്പിക്കാൻ സർവാത്മന പരിശ്രമിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അഹിംസയും ജനാധിപത്യവും തമ്മിലുള്ള പരസ്പരപൂരകബന്ധം ഒരു നൂറ്റാണ്ടു മുമ്പുതന്നെ ഗാന്ധിജി ദീർഘവീക്ഷണം ചെയ്തിരുന്നു.

പാർലമെന്ററി ജനാധിപത്യവും ബ്രിട്ടിഷ് പാർലമെന്റിനെക്കുറിച്ചുള്ള ഗാന്ധിജിയുടെ വിമർശനവും.

പാർലമെന്ററി ജനാധിപത്യത്തിൽ ജനങ്ങൾ തങ്ങളുടെ പ്രതിനിധികളെ തിരഞ്ഞെടുക്കുകയാണു ചെയ്യുന്നത്. നൂറ്റാണ്ടുകൾ നീണ്ട പരീക്ഷണങ്ങളിലൂടെയും പരിഷ്കരണങ്ങളിലൂടെയും ഇംഗ്ലണ്ടിൽ ഉരുത്തിരിഞ്ഞ ഒരു സംവിധാനമാണിത്. പാർലമെന്ററി ജനാധിപത്യത്തിന് ചില പ്രശംസാർഹമായ സവിശേഷതകളുണ്ട്. ജനഹിതത്തെ അത് ബഹുമാനിക്കുന്നു. വിപ്ലവത്തിനുള്ള വ്യഗ്രതയെ അതു ശാന്തമാക്കുന്നു. ജനങ്ങളുമായി നിരന്തര സമ്പർക്കം പുലർത്താനും ജനപ്രീതിയാർജിക്കാനും അത് ഭരണാധികാരികളെ നിർബന്ധിതരാക്കുന്നു. പാർലമെന്ററി ജനാധിപത്യം സംവാദത്തിനുള്ള അനവധി സാധ്യതകൾ നൽകുന്നു. വലിയ രാഷ്ട്രങ്ങൾക്ക് അത് യുക്തമാണ്. എങ്കിലും പാർലമെന്റുകളുടെ അമ്മയായി കണക്കാക്കുന്ന ബ്രിട്ടിഷ് പാർലമെന്റിനെ ഗാന്ധിജി നിശിതമായി വിമർശിച്ചിരുന്നു. സ്ഥിരതയുള്ള ഒന്നായിരുന്നില്ല അതെന്നും കാലാകാലങ്ങളിൽ മന്ത്രിസഭകൾ മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുമെന്നും ഗാന്ധിജി അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. പ്രധാനമന്ത്രി തന്റെ സ്വന്തമോ

പാർട്ടി അംഗങ്ങളുടെയോ അധികാരം നിലനിർത്തുന്നതിനുള്ള താൽപ്പര്യങ്ങളാൽ എപ്പോഴും ഉത്കണ്ഠപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കും.

പൊതുജനത്തിന് ഗുണമുള്ളത് ഒന്നും ചെയ്യാത്ത കാരണത്താൽ ബ്രിട്ടിഷ് പാർലമെന്റിനെ ഗാന്ധിജി വിമർശിച്ചു. പാർലമെന്റംഗങ്ങളെല്ലാം സ്വാർഥരാണെന്നാണ് പരക്കെ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. സ്വന്തം താൽപ്പര്യത്തെ മുൻനിർത്തിയായിരിക്കും അവരുടെ ഓരോ ചിന്തയും. ഒരു ചിന്തയുമില്ലാതെ തങ്ങളുടെ പാർട്ടിക്കുവേണ്ടി വോട്ടുചെയ്യുകയാണവർ.

പാർലമെന്റ് രാഷ്ട്രത്തിലെ വിലയേറിയ ഒരു കളിപ്പാവയായിത്തീരുകയാണ്. പാർലമെന്റിന്റെ ക്ഷേമത്തെക്കുറിച്ചല്ല, തന്റെ അധികാരത്തെക്കുറിച്ചാണ് പ്രധാനമന്ത്രി കൂടുതൽ ഉത്കണ്ഠാകുലനാകുന്നത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഊർജം മുഴുവൻ കേന്ദ്രീകരിക്കപ്പെടുന്നത് തന്റെ പാർട്ടിയുടെ വിജയം നേടിയെടുക്കുന്നതിലാണ്.

പാർലമെന്ററി ജനാധിപത്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഗാന്ധിജിയുടെ വിമർശനം നിലനിൽക്കുമ്പോഴും അച്ചടക്കമുള്ള, പ്രബുദ്ധമായ ജനാധിപത്യം തന്നെയാണ് ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും നല്ലതെന്ന് അദ്ദേഹം വ്യക്തമാക്കുന്നു. ജനാധിപത്യത്തിന്റെ പാശ്ചാത്യമാതൃക അതേപടി പകർത്തുന്നതിനെതിരേ അദ്ദേഹം മുന്നറിയിപ്പു നൽകിയിരുന്നു. എന്നിരുന്നാലും ഗാന്ധിജി ജനാധിപത്യത്തിന് ഉന്നതമായ പരിഗണനയാണു നൽകിയത്. ജനാധിപത്യം ഒരു വലിയ സ്ഥാപനമാണെങ്കിലും ദുരുപയോഗം ചെയ്യാനുള്ള സാധ്യത കൂടുതലാണെന്ന് അദ്ദേഹം പറയുന്നു. ജനാധിപത്യത്തെ ഭരണനിർവഹണത്തിനുള്ള ഏറ്റവും സ്വീകാര്യമായ സംവിധാനമായി ഇപ്പോഴും ലോകമെമ്പാടും കരുതുന്നു. അതിന് കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെട്ട ഒരു ബദൽ ഇല്ല എന്നു പറയാം.

രാഷ്ട്രീയ വികേന്ദ്രീകരണത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഗാന്ധിജിയുടെ കാഴ്ചപ്പാടുകൾ

പൗരർക്കും ജനപ്രതിനിധികൾക്കും പൊതുവായ തീരുമാനം രൂപീകരിക്കുന്നതിന് കൂടുതൽ അധികാരം ലഭ്യമാക്കുന്നതാണ് രാഷ്ട്രീയ വികേന്ദ്രീകരണം. പ്രാദേശിക പ്രതിനിധികളെ തിരഞ്ഞെടുക്കാൻ പൗരരെ അനുവദിക്കുന്നതിലൂടെ തങ്ങളുടെ പ്രതിനിധികളെ ശരിയായി അടുത്തറിയാൻ അവർക്കു കഴിയുന്നു. നയരൂപീകരണത്തിലും പ്രയോഗത്തിലും പൗരർക്കും അവരുടെ പ്രതിനിധികൾക്കും കൂടുതൽ ഇടപെടൽ അനുവദിക്കുന്നതുവഴി ജനാധിപത്യപ്രക്രിയയെ കൂടുതൽ പിന്തുണയ്ക്കാനാകുന്നു.

നമുക്ക് അറിയാം

73,74 ഭരണഘടനാ ഭേദഗതികളിലൂടെയാണ് ഇന്ത്യയിൽ രാഷ്ട്രീയ അധികാരവികേന്ദ്രീകരണം യാഥാർഥ്യമായത്. ഭരണഘടനാഭേദഗതി വഴി ഗ്രാമപ്പഞ്ചായത്തുകളും നഗരപാലികകളും പ്രാദേശിക സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളായി പരിണമിച്ചു.

ശരിയായ ജനാധിപത്യത്തിന്റെ വിജയത്തിനുവേണ്ട അടിസ്ഥാന ആവശ്യോപാധിയാണ് രാഷ്ട്രീയ അധികാരവികേന്ദ്രീകരണമെന്നും ഗാന്ധിജി കരുതുന്നു. ഗാന്ധിജിയെ സംബന്ധിച്ച് അഹിംസാധിഷ്ഠിത വികേന്ദ്രീകൃത ജനാധിപത്യമെന്നത് ചെറിയ ഗ്രാമ റിപ്പബ്ലിക്കുകളിൽ വസിക്കുന്ന സമൂഹങ്ങളാണ്. അധികാരകേന്ദ്രീകരണത്തെ എതിർക്കുന്ന

ഗാന്ധിജി, അത് ജനാധിപത്യത്തിനു ഭീഷണിയാണെന്നും ജനാധിപത്യമൂല്യങ്ങളെ ദോഷകരമായി ബാധിക്കുമെന്നും കരുതുന്നു.

പ്രവർത്തനം

എന്താണ് അധികാരവികേന്ദ്രീകരണം? ചർച്ചചെയ്യുക.

ഗാന്ധിജിയുടെ മാതൃകാസാമൂഹികക്രമത്തിലേക്കുള്ള സുപ്രധാന ചുവടുവയ്പാണ് രാഷ്ട്രീയ അധികാരവികേന്ദ്രീകരണം. പഞ്ചായത്തീരാജാണ് പാർലമെന്ററി ജനാധിപത്യത്തിനുള്ള ഗാന്ധിജിയുടെ ഉത്തരം. കൂടാതെ ജനങ്ങളും അവരുടെ പ്രതിനിധികളും തമ്മിലുള്ള അടുപ്പം കാരണം അഹിംസയ്ക്ക് ഏറ്റവും അനുകൂലമായ അവസ്ഥ പഞ്ചായത്തീരാജ് സംജാതമാക്കും. പഞ്ചായത്തിൽ രാഷ്ട്രീയപ്പാർട്ടികളുടെ ഇടപെടൽ ഗാന്ധിജി ആവശ്യപ്പെടുന്നില്ല. ഗ്രാമപ്പഞ്ചായത്തിനു നിർവഹിക്കാൻ സാധിക്കാത്ത അധികാരങ്ങൾ ജില്ലകൾക്കോ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കോ കൈമാറണം. വിവിധ തലങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ഒരിക്കലും ശ്രേണീബദ്ധമാകരുത്. നീതിനിർവഹണവും തർക്കപരിഹാരവും ഉൾപ്പെടെയുള്ള കടമകൾ പഞ്ചായത്തുകൾ ഏറ്റെടുക്കണം. പ്രതിരോധം പോലും പഞ്ചായത്തിന്റെ ദൗത്യമായി ഗാന്ധിജി പറയുന്നുണ്ട്. എങ്കിലും ക്രിമിനൽ കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യൽ പഞ്ചായത്തിനെ ഏൽപ്പിക്കുന്നതിനോട് ഗാന്ധിജിക്ക് എതിർപ്പായിരുന്നു. തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട ഒരു പഞ്ചായത്ത് ജനങ്ങളുടെ പ്രതീക്ഷയ്ക്ക് അനുസരിച്ച് ഉയർന്നില്ലെങ്കിൽ ആറുമാസത്തിനു ശേഷം വേറെ അഞ്ചംഗ പഞ്ചായത്തിനെ തിരഞ്ഞെടുക്കണമെന്ന് ഗാന്ധിജി പറയുന്നു.

നമുക്ക് ചെയ്യാം

രാഷ്ട്രീയ അധികാരവികേന്ദ്രീകരണത്തിന്റെ ഒരു ആവിഷ്കാരമാണ് പഞ്ചായത്തീരാജ്. ഒരു ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് / ജില്ലാ പഞ്ചായത്ത്/കോർപറേഷൻ അംഗത്തെ നേരിൽ കണ്ട് വികേന്ദ്രീകരണത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കാഴ്ചപ്പാടുകൾ മനസ്സിലാക്കി ക്ലാസിൽ ചർച്ച ചെയ്യുക.

രാഷ്ട്രീയമൂല്യങ്ങളെപ്പറ്റി ഗാന്ധിജിയുടെ കാഴ്ചപ്പാടുകൾ

സ്വാതന്ത്ര്യ സങ്കൽപ്പം

> *സ്നേഹത്തിലധിഷ്ഠിതമായ നീതി കീഴടങ്ങലും*
> *നിയമത്തിലധിഷ്ഠിതമായ നീതി ശിക്ഷയുമാണ്.*
>
> **എം. കെ. ഗാന്ധി**

വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തെ സാമൂഹിക ഉത്തരവാദിത്വങ്ങളുമായി ബന്ധിപ്പിച്ചാണ് ഗാന്ധിജി കാണുന്നത്. വ്യക്തിയും സമൂഹവും തമ്മിൽ ദൃഢവും പരസ്പരാശ്രയത്വവുമുള്ള അഹിംസാത്മകബന്ധം അദ്ദേഹം സ്ഥാപിക്കുന്നു. വ്യക്തിമാഹാത്മ്യവാദം എന്ന തത്ത്വത്തെ ഗാന്ധിജി നിരാകരിക്കുന്നു. സാമൂഹിക ഉത്തരവാദിത്വനിർവഹണം ബോധ്യപ്പെടുത്താൻ

വ്യക്തിയുടെമേൽ ഗാന്ധിജി ചില ധാർമികനിബന്ധനകൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നു. ഇതു സമൂഹത്തിന്റെ വികസനത്തിന് പ്രധാനമാണ്. അതോടൊപ്പം വ്യക്തിയുടെ വികാസത്തിനായി സ്വാതന്ത്ര്യവും അവസരങ്ങളും സമൂഹം പ്രദാനം ചെയ്യുകയും വേണം. ഗാന്ധിജി പറയുന്നു: "വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തിന് ഞാൻ വിലകൽപ്പിക്കുന്നു. എന്നാൽ മനുഷ്യൻ അടിസ്ഥാനപരമായി ഒരു സമൂഹജീവിയാണെന്ന കാര്യം മറക്കരുത്. തന്റെ വ്യക്തിത്വത്തെ സാമൂഹികപുരോഗതിക്ക് വേണ്ട ആവശ്യോപാധികളുമായി ഇണങ്ങി അനുയോജ്യമാക്കാൻ ശ്രമിച്ചതുകൊണ്ടാണ് ഇന്നത്തെ അവസ്ഥയിലേക്ക് അവൻ ഉയർത്തപ്പെട്ടത്. യാതൊരു വിലക്കുകളുമില്ലാത്ത വ്യക്തിവാദം കാടിന്റെ നിയമമാണ്. വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യവും സാമൂഹികനിയന്ത്രണങ്ങളും തുലനം ചെയ്യാൻ നമ്മൾ പഠിക്കേണ്ടതുണ്ട്. സാമൂഹിക നിബന്ധനകൾക്കു വിധേയപ്പെടുന്നത് സമൂഹത്തിന്റെ ഉയർച്ചയ്ക്കും പുരോഗതിക്കും വഴിയൊരുക്കും. അതു വ്യക്തിയെയും സമൂഹത്തെയും സമ്പുഷ്ടമാക്കും."

സമത്വവും നീതിയും സംബന്ധിച്ച ഗാന്ധിജിയുടെ കാഴ്ചപ്പാടുകൾ

> *സ്വാതന്ത്ര്യം വിലമതിക്കാനാവാത്ത ഒന്നാണ്. അത് പ്രാണവായുതന്നെയാണ്. അതിനായി മനുഷ്യൻ ഒന്നും നൽകേണ്ടതുമില്ല.*
>
> **– എം.കെ. ഗാന്ധി**

മനുഷ്യന്റെ ആത്മീയസത്തയിലുള്ള ഗാന്ധിജിയുടെ ഗാഢവും തീവ്രവുമായ വിശ്വാസത്തിന്റെ പരിണതഫലമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമത്വാധിഷ്ഠിത സങ്കൽപ്പം. ഗാന്ധിജി പറയുന്നു: "എന്റെയും നിന്റെയും ജീവനാഡികളിൽ ഈശ്വരൻ നിറഞ്ഞുനിൽക്കുകയാണ്. അതിൽ നിന്നാണ് ജീവികളുടെ സമത്വസങ്കൽപ്പം എനിക്ക് ലഭിച്ചത്. അത് എല്ലാ സ്ഥിതിസമത്വവാദികളുടെയും ആഗ്രഹം നിറവേറ്റും."

മനുഷ്യന്റെ സമത്വത്തിനായി നിലകൊള്ളുന്ന ഗാന്ധിജി ജീവിതത്തിന് ഒരു ധാർമിക ബഹുമാനം നൽകുന്നു. മനുഷ്യന്റെ അന്തസ്സിനോടും അവകാശങ്ങളോടും ഗാന്ധിജിക്ക് ഉത്കണ്ഠയാണുള്ളത്. ഭഗവദ്ഗീത ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നതു പോലെ, എല്ലാ മനുഷ്യരും ഈശ്വരന്റെ മുമ്പിൽ തുല്യരാണ്. അതിനാൽ എല്ലാ മനുഷ്യരും രാഷ്ട്രീയമായും നിയമപരമായും തുല്യരാണ്.

മനുഷ്യന്റെ സമത്വം അംഗീകരിക്കുകയെന്നാൽ മനുഷ്യരുടെ സത്തയുടെ ഭാഗമായ സമത്വം ഉൾക്കൊള്ളുന്നു എന്നാണ്. ഭൗതികവും ബൗദ്ധികവുമായ അസമത്വങ്ങളുണ്ടാവാം. എന്നാൽ ഓരോ വ്യക്തിക്കുമുള്ള ഗുണഗണങ്ങൾ വളർത്താൻ തുല്യമായ അവസരങ്ങൾ നൽകാനുള്ള പരിശ്രമമുണ്ടാകണം. സാമൂഹികവും വർഗപരവുമായ സമത്വം സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന് അനിവാര്യമാണ്. സാമൂഹികവും വർഗപരവുമായ സമത്വമില്ലാതെയുള്ള രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യം അപൂർണമാണെന്നു ഗാന്ധിജി തിരിച്ചറിഞ്ഞിരുന്നു. സമത്വം എന്ന സങ്കൽപ്പം രാഷ്ട്രീയ - സാമ്പത്തികതലങ്ങളിൽ ഒരുപോലെ പ്രായോഗികമായി അനുഭവവേദ്യമാകണം.

പൊതുസ്വത്തിലുള്ള നീതിക്കായി ഗാന്ധിജി നിലകൊണ്ടു. "ജീവിതത്തിന്റെ സമസ്തമേഖലകളിലും നമ്മുടെ ചുറ്റും കാണുന്ന നീതിയാണ് അഹിംസയുടെ പ്രാഥമിക ഉപാധി."

ഒരു പരിഷ്കർത്താവെന്ന നിലയിൽ സാമൂഹിക അനീതിക്കും അടിച്ചമർത്തലിനുമെതിരേ, പ്രത്യേകിച്ച് സാമ്രാജ്യത്വത്തിനും വംശീയതയ്ക്കും വർഗീയതയ്ക്കും അയിത്തത്തിനുമെതിരേ ഗാന്ധിജി പോരാടി. ഒരുവന്റെ സമസ്ത മണ്ഡലങ്ങളിലും നീതി കർമോന്മുഖമായി പ്രകടമായിരിക്കണമെന്നു തിരിച്ചറിഞ്ഞ ഗാന്ധിജി സാമൂഹിക-രാഷ്ട്രീയ-സാമ്പത്തികനീതിക്കായി നിലകൊണ്ടു. സാമൂഹിക-രാഷ്ട്രീയനീതിയുടെ ആശയാടിത്തറയിലാണ് ഗാന്ധിജി ഇന്ത്യൻ സ്വാതന്ത്ര്യസമരം നയിച്ചത്.

കടമകളും അവകാശങ്ങളും: ഗാന്ധിയൻ ധാരണകൾ

ലളിതജീവിതവും ഉയർന്ന ചിന്താഗതിയും എന്ന ദർശനത്തിലാണ് കടമകളും അവകാശങ്ങളും സംബന്ധിച്ച ഗാന്ധിയൻ സങ്കൽപ്പത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം. കർത്തവ്യനിർവഹണപാതയിൽ സ്വമേധയാ ഉള്ള കഷ്ടപ്പാടുകളും സഹനവും ഗാന്ധിജി അനുകൂലിച്ചിരുന്നു. സ്വമേധയാ സ്വീകരിക്കേണ്ട ഒന്നാണ് ലാളിത്യം. അപ്പോൾ അവകാശങ്ങൾ നേടിയെടുക്കുന്നതിനു പകരം കടമകളുടെ നിറവേറ്റലിന് അതു സഹായകമാകും. സ്വന്തം കടമകളെപ്പറ്റിയാണ് ഒരാൾ എപ്പോഴും ചിന്തിക്കേണ്ടതെന്ന് ഗാന്ധിജി നിഷ്കർഷിക്കുന്നു.

ഗാന്ധിജിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ കടമകൾ അവകാശങ്ങളെ ആശ്രയിക്കുന്നില്ല, എന്നാൽ അവകാശങ്ങൾ കടമകളെ ആശ്രയിക്കുന്നു. ഗാന്ധിജിയെ സംബന്ധിച്ച് "അവകാശങ്ങളുടെ പ്രഭാവം കടമകളാണ്. നമ്മളെല്ലാവരും സ്വന്തം കടമകൾ നിർവഹിച്ചാൽ, അവകാശങ്ങൾ തേടി ബഹുദൂരം പോകേണ്ടിവരില്ല. നേരേമറിച്ച്, കടമകൾ നിർവഹിക്കാതെ, അവകാശങ്ങളുടെ പിന്നാലെ പരക്കം പാഞ്ഞാൽ, അവ ഒരു മരീചികപോലെ അപ്രത്യക്ഷമാകും. കൂടുതൽ പിന്തുടരുംതോറും അവ കൂടുതൽ ദൂരേക്ക് പറന്നകലും."

കടമകളും അവകാശങ്ങളും പരസ്പരബന്ധിതമാണ്. വ്യക്തിയും സമൂഹവും തമ്മിലുള്ള പരസ്പരാശ്രയത്വം മൂലമാണത്. ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇതേ ഉപദേശം തന്നെ പറയുന്നുണ്ട്, "കർമം മാത്രമാണ് നിന്റേത് – അതുപേക്ഷിച്ചാൽ ഫലം വളരെ ദൂരത്താകും." കർമം ചെയ്യലാണ് കടമ. അതിന്റെ ഫലമാണ് അവകാശം.

ഒരാൾ സ്വന്തം കടമകളെക്കുറിച്ചു ബോധമുൾക്കൊണ്ടാൽ, അയാളുടെ അവകാശങ്ങൾ രാഷ്ട്രം സ്വയമേവ സംരക്ഷിച്ചുകൊള്ളും. ആത്മസാക്ഷാൽക്കാരത്തിനുള്ള അവസരങ്ങളാണ് അവകാശങ്ങൾ. മറ്റുള്ളവരെ സേവിക്കുന്നതിലൂടെ, അവരുമായുണ്ടാകുന്ന ആത്മീയ ഐക്യത്തിന്റെ തുടർച്ചയാണിത്. ഒരു മനുഷ്യന് തന്റെ അവകാശങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കാൻ കഴിയും പക്ഷേ, കുറ്റബോധത്തോടെയല്ലാതെ കടമകൾ തള്ളിക്കളയാനാവില്ല. ഓരോ കടമയും ചില അവകാശങ്ങൾ സഫലീകരിക്കുന്നുണ്ടാകും. അതുപോലെ ഓരോ അവകാശവും ചില തത്തുല്യ കടമകൾ ഉൾക്കൊണ്ടുമിരിക്കും.

രാഷ്ട്രീയം : ഗാന്ധിയൻ ധാരണകൾ

ആധുനികകാലത്ത് രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ഏർപ്പെടുക എന്നത് ഒഴിച്ചുകൂടാനാവാത്ത ഒന്നാണ്. മുമ്പെന്നത്തെക്കാളും ജനങ്ങളുടെ ജീവിതത്തിൽ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഇടപെടൽ വർധിക്കുന്നതാണ് ഇതിനു കാരണം. പുരാതനകാലത്ത് തങ്ങളുടെ ഭരണകർത്താവ് ആരെന്നുപോലും അറിയാതെ ജനങ്ങൾ ഭയരഹിതരായി ലളിതജീവിതം നയിച്ചിരുന്നു. രാഷ്ട്രീയ

ഇടപെടലിനു താൽപ്പര്യം ഇല്ലെങ്കിൽക്കൂടി ഇന്ന് ഒരാൾ രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ഇടപെടാൻ നിർബന്ധിതനാവുകയാണ്. ഇന്ന് രാഷ്ട്രീയത്താൽ സ്വാധീനിക്കപ്പെടാത്തതോ നയിക്കപ്പെടാത്തതോ ആയി യാതൊരു മാനുഷികവ്യവഹാരവുമില്ല, ഗാന്ധിജിയെ സംബന്ധിച്ച് രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ഇടപെടുക എന്നത് മതപരമായ ഒരു കടമയായി കരുതുന്നു. ഒരു മഹാസർപ്പത്തെപ്പോലെ രാഷ്ട്രീയം നമ്മെ വരിഞ്ഞുമുറുക്കിയിരിക്കുകയാണെന്നു ഗാന്ധിജി പറയുന്നു. അധികാരം പിടിച്ചെടുക്കുകയും പ്രയോഗിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിനപ്പുറം രാഷ്ട്രീയത്തെ ശുദ്ധീകരിക്കാനാണ് ഗാന്ധിജി രാഷ്ട്രീയമണ്ഡലത്തിലേക്ക് എത്തിച്ചേരുന്നത്. രാജ്യം വിദേശമേധാവിത്വത്തിൻ കീഴിലായിരിക്കുമ്പോൾ രാഷ്ട്രീയത്തിൽ പ്രവേശിക്കുക എന്നത് ഒരു മതപരമായ കടമയായി ഗാന്ധിജി കണ്ടു.

നമുക്കു ചെയ്യാം

രാഷ്ട്രീയത്തിന്റെ ആത്മീയവൽക്കരണത്തെക്കുറിച്ച് കുറിപ്പ് തയാറാക്കുക.

രാഷ്ട്രീയത്തിന്റെ ആത്മീയവൽക്കരണം

രാജ്യത്തെയും ജനതയെയും സേവിക്കുന്നതാണ് മോക്ഷമാർഗത്തിന് ആധാരമെന്ന് ഗാന്ധിജി കരുതി. ശത്രുവിനോടും മിത്രത്തോടുമൊപ്പം സമാധാനപൂർണമായി ജീവിക്കാൻ ഗാന്ധിജി ആഗ്രഹിച്ചു. ഗാന്ധിജിക്ക് മതമില്ലാതെ രാഷ്ട്രീയമുണ്ടായിരുന്നില്ല. 'മതരഹിതമായ രാഷ്ട്രീയം ഒരു മരണക്കെണിയാണ്. കാരണം, അത് ആത്മാവിനെ നശിപ്പിക്കുന്നു.' രാഷ്ട്രീയത്തിന്റെ ആത്മീയവൽക്കരണത്തിനായി, അഥവാ രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ലക്ഷ്യത്തേക്കാൾ മാർഗത്തിനു മുൻഗണന നൽകുന്നതിനായി ഗാന്ധിജി നിലകൊണ്ടു.

'ലക്ഷ്യം മാർഗത്തെ സാധൂകരിക്കുന്നു' എന്ന മാക്യവല്ലിയൻ തത്ത്വം രാഷ്ട്രീയാദർശമായി പരിഗണിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അപ്പോൾ രാഷ്ട്രീയം അതിന്റേതന്നെ നിയമങ്ങളാൽ ഭരിക്കപ്പെടും. വ്യക്തിബന്ധങ്ങളിലെ ധാർമികതയുടെ ചോദ്യങ്ങൾക്കൊന്നും രാഷ്ട്രീയത്തിൽ പ്രസക്തിയില്ല. ഗാന്ധിജി ഇതിനെ നിരാകരിക്കുകയും വ്യക്തിബന്ധങ്ങളെ നയിക്കുന്ന ധാർമികതത്ത്വങ്ങൾതന്നെ രാഷ്ട്രീയത്തിലും പ്രതിഫലിക്കണമെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

അധാർമികനായ ഒരു മനുഷ്യന് രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ലവലേശവും സ്ഥാനമില്ലെന്നു ഗാന്ധിജി പറയുന്നു. നിസ്വാർഥമായ സേവനമാണ്, അതായത് നിഷ്കാമകർമമാണ് മോക്ഷത്തിലേക്കുള്ള ഗാന്ധിയൻപാത. അങ്ങനെ ഗാന്ധിജി രാഷ്ട്രീയത്തെ ആത്മീയവൽക്കരിച്ചു. സി. എഫ്. ആൻഡ്രൂസ് പറയുന്നു: "അസാധാരണ ഒത്തുചേരലായ 'രാഷ്ട്രീയത്തിലെ പരിശുദ്ധൻ' ആയിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു ഗാന്ധിജി."

ജനസേവനത്തിനുള്ള ഒരു മാർഗം മാത്രമാണ് അധികാരരാഷ്ട്രീയമെന്നു ഗാന്ധിജി നിരീക്ഷിക്കുന്നു. ഗാന്ധിജി പറയുന്നു: "അധികാരരാഷ്ട്രീയം ഒരു ലക്ഷ്യമല്ല; ജീവിതത്തിന്റെ സമസ്ത മേഖലകളിലും അഭിവൃദ്ധിയുണ്ടാക്കാൻ ജനങ്ങളെ പര്യാപ്തരാക്കാനുള്ള ഒരു മാർഗം മാത്രമാണത്." നിസ്സംഗമായ സാമൂഹികസേവനത്തിൽ നിന്നാണ് യഥാർഥ രാഷ്ട്രീയം ഉരുത്തിരിയുന്നതെന്നു ഗാന്ധിജി മനസ്സിലാക്കി. നിസ്സംഗമായ സമൂഹസേവനത്തിലൂടെ പുതിയ രൂപത്തിലുള്ള ഒരു സമാന്തര അധികാരം ഉടലെടുക്കുന്നു. അധികാരരാഷ്ട്രീയത്തെ വെല്ലുവിളിക്കാനും സംശോധിപ്പിക്കാനും ഇതു പ്രാപ്തമാക്കും.

ലോക് സേവക സംഘം (സന്നദ്ധ ജനസേവകരുടെ സംഘടന) – മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ അന്ത്യാഭിലാഷവും ഒസ്യത്തും

ഇന്ത്യൻ നാഷണൽ കോൺഗ്രസിനുള്ള പുതിയ ഭരണഘടനയുടെ കരടുരൂപം 1948 ജനുവരി 29 ന് (തന്റെ രക്തസാക്ഷിത്വത്തിന്റെ തലേദിവസം) ഗാന്ധിജി ചിട്ടപ്പെടുത്തി. ഇത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അവസാന രചനയായതിനാൽ ഗാന്ധിജിയുടെ അന്ത്യാഭിലാഷവും ഒസ്യത്തുമായി കരുതുന്നു. ഗാന്ധിജി ക്രമപ്പെടുത്തിയ മാർഗങ്ങളിലൂടെ തന്നെ ഇന്ത്യക്ക് രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യം കിട്ടിയെങ്കിലും ഇന്ത്യൻ ഗ്രാമങ്ങൾക്ക് സാമൂഹിക, സാമ്പത്തിക, ധാർമിക സ്വാതന്ത്ര്യം കൈവരിക്കേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. സൈനികാധികാരവും പൗരരുടെ അധികാരവും തമ്മിലുള്ള ഏറ്റുമുട്ടൽ സ്വാതന്ത്ര്യാനന്തര ജനാധിപത്യ ഇന്ത്യയിലുണ്ടാകും എന്നു ഗാന്ധിജി നിരീക്ഷിച്ചു. അത് രാഷ്ട്രീയപ്പാർട്ടികളും സാമുദായികസംഘടനകളും തമ്മിലുള്ള അനാരോഗ്യമത്സരത്തിലേക്കു നയിക്കാൻ അനുവദിക്കരുത്. ഇതിനാലും മറ്റു കാരണങ്ങളാലും അപ്പോഴത്തെ കോൺഗ്രസ് കമ്മിറ്റി നിലവിലുള്ള കോൺഗ്രസ് സംഘടനയെ പിരിച്ചുവിടാൻ തീരുമാനിക്കണമെന്ന് ഗാന്ധിജി പറഞ്ഞു. ഇന്ത്യൻ നാഷണൽ കോൺഗ്രസ് ഒരു ലോക്സേവക സംഘമായി മാറണം. സന്ദർഭാനുസൃതം മാറ്റംവരുത്താനുള്ള അധികാരത്തോടുകൂടി താഴെപ്പറയുന്ന നിയമാവലിയും ഗാന്ധിജി മുന്നോട്ടുവച്ചു.

ഗ്രാമീണരോ ഗ്രാമീണമനോഭാവമുള്ളവരോ ആയ, പ്രായപൂർത്തിയായ അഞ്ചു പുരുഷന്മാരോ സ്ത്രീകളോ അടങ്ങുന്ന ഒരു യൂണിറ്റ് ഓരോ പഞ്ചായത്തിൽനിന്നും രൂപീകരിക്കാം.

അങ്ങനെയുള്ള രണ്ടു പഞ്ചായത്തുകൾ ചേർന്ന് അവരിൽനിന്നു തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന ഒരാളിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഒരു പ്രവർത്തകസംഘം രൂപീകരിക്കണം. അങ്ങനെ 100 പഞ്ചായത്തുകളാകുമ്പോൾ, തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന 50 പ്രാഥമികതല നേതാക്കൾ ചേർന്ന് അവരിൽനിന്ന് ഒരു ദ്വിതീയതല നേതാവിനെ തിരഞ്ഞെടുക്കണം. പ്രാഥമികതല നേതാക്കൾ ദ്വിതീയതല നേതാവിനു കീഴിൽ പ്രവർത്തിക്കണം. അങ്ങനെ ഇന്ത്യ മുഴുവനായി യൂണിറ്റുകൾ രൂപീകരിക്കപ്പെടുന്നതുവരെ ഈ പ്രക്രിയ തുടരണം. തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന ദ്വിതീയതല നേതാക്കൾ എല്ലാവരും ഒത്തൊരുമയോടെ അവരുടെ പ്രദേശത്തിനും ഇന്ത്യക്കു മുഴുവനുമായി സേവനം നടത്തണം. ആവശ്യമെന്നു വന്നാൽ അവർക്ക് ഒരു മുഖ്യനേതാവിനെ തിരഞ്ഞെടുക്കാം. അദ്ദേഹം പ്രവർത്തകസംഘങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുകയും നിർദേശങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്യും.

നിലവിലുള്ള കോൺഗ്രസിനെ ജനസേവകരുടെ ഒരു സന്നദ്ധസംഘടനയായി മാറ്റാനാണ് ആഗ്രഹിച്ചത്. ഒരു അഹിംസാധിഷ്ഠിത സമൂഹത്തിന്റെ സ്ഥാപനത്തിനായി ഇതു പ്രവർത്തിക്കണം. ലോക് സേവക സംഘത്തിന്റെ യോഗ്യതകൾ ഗാന്ധിജി വരച്ചുകാട്ടുന്നു.

ലോക്സേവക സംഘം - അംഗങ്ങൾക്കുണ്ടാവേണ്ട യോഗ്യതകൾ

1. ഓരോ സന്നദ്ധപ്രവർത്തകനും സ്വയം നെയ്തുണ്ടാക്കിയതോ അഖിലേന്ത്യാ നെയ്ത്തു സംഘം (All India Spinners Association) അംഗീകരിച്ചതോ ആയ ഖാദി ധരിക്കുന്ന ശീലമുള്ളവരായിരിക്കണം. ലഹരിമുക്തരായിരിക്കണം. ഒരു ഹിന്ദുവാണെങ്കിൽ അദ്ദേഹവും കുടുംബവും എല്ലാ തരത്തിലും രൂപത്തിലുമുള്ള അയിത്തം പരിപൂർണമായി ത്യജിക്കണം. സാമുദായിക ഐക്യത്തിൽ വിശ്വസിക്കുന്നവരും മതങ്ങളെ തുല്യമായി ആദരിക്കുന്നവരും ആകണം. വർഗ-വർണ-വിശ്വാസ-ലിംഗ വിവേചനങ്ങളില്ലാതെ എല്ലാവർക്കും അവസരസമത്വവും പദവിയും അംഗീകരിക്കുന്നവരുമാകണം.
2. തന്റെ അധികാരാതിർത്തിയിലുള്ള ഓരോ ഗ്രാമവാസിയുമായും വ്യക്തിബന്ധം പുലർത്തണം.
3. ഗ്രാമവാസികളിൽനിന്ന് സന്നദ്ധപ്രവർത്തകരെ കണ്ടെത്തി പേരു ചേർത്തു പരിശീലിപ്പിക്കുകയും അതിന്റെ രജിസ്റ്റർ സൂക്ഷിക്കുകയും വേണം.
4. ദൈനംദിന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ രേഖ സൂക്ഷിക്കണം.
5. കാർഷിക - കരകൗശല പ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെ സ്വയംപര്യാപ്ത ഗ്രാമങ്ങൾ രൂപീകരിക്കണം.
6. ശുചിത്വത്തിലും ആരോഗ്യത്തിലും ഗ്രാമവാസികൾക്കു വേണ്ട വിദ്യാഭ്യാസം നൽകുകയും രോഗങ്ങൾ തടയുന്നതിനു വേണ്ട മുൻകരുതലുകൾ സ്വീകരിക്കുകയും വേണം.
7. ഗ്രാമവാസികൾക്ക് ജനനം മുതൽ മരണം വരെ അടിസ്ഥാന വിദ്യാഭ്യാസകാഴ്ചപ്പാടിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഹിന്ദുസ്ഥാനി താല്മി സംഘിന്റെ നിബന്ധനകൾ പാലിച്ചുകൊണ്ട് വിദ്യാഭ്യാസം നൽകണം.

8. സമ്മതിദായക പട്ടികയിൽനിന്ന് കാണാതാകുന്നവരുടെ പേരുവിവരം അന്വേഷിക്കുകയും അവ പരിശോധിച്ച് രജിസ്റ്റർ ചെയ്യുകയും വേണം.

9. നിയമപരമായി സമ്മതിദാനാവകാശം ലഭിച്ചിട്ടില്ലാത്തവർക്ക് അതു നേടിക്കൊടുക്കുന്നതിന് സഹായിക്കണം.

10. മുകളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതും കാലാനുസൃതമായി കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നതുമായ ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി സംഘം നിഷ്കർഷിക്കുന്ന നിയമങ്ങൾക്കു വിധേയമായി കടമകൾ നിർവഹിക്കാൻ വേണ്ട പരിശീലനം നേടി യോഗ്യരായിരിക്കുകയും വേണം.

ലോക്സേവക സംഘം താഴെ പറയുന്ന സ്വയംഭരണപ്രസ്ഥാനങ്ങളെ അംഗങ്ങളെന്ന നിലയിൽ കൂട്ടിച്ചേർക്കണം.

1) അഖിലേന്ത്യാ നെയ്ത്തുസംഘം (AISA)

2) അഖിലേന്ത്യാ ഗ്രാമവ്യവസായ സംഘം (AIVIA)

3) ഹിന്ദുസ്ഥാനി താല്മി സംഘ്

4) ഹരിജൻ സേവക സംഘ്

5) ഗോസേവക് സംഘ്

ഗ്രാമീണരിൽനിന്നും മറ്റുള്ളവരിൽനിന്നും സംഘത്തിന്റെ ദൗത്യനിർവഹണത്തിനു വേണ്ട ധനം സമാഹരിക്കണം. ദരിദ്രജനങ്ങളുടെ ചില്ലിക്കാശുകളും ശേഖരിക്കാൻ ശ്രദ്ധകാണിക്കണം.

പ്രബുദ്ധമായ അരാജകത്വം

അരാജകത്വം

അരാജകത്വ (Anarchy) മെന്നതിന്റെ വാച്യാർഥം ഭരണകർത്താവിന്റെ അഭാവം എന്നാണ്. രാഷ്ട്രീയാർഥത്തിൽ ഇതൊരു ദർശനമാണ്. ജനങ്ങളുടെ കഴിവിനെ വിശ്വാസത്തിലെടുക്കുന്ന ഒന്നാണിത്. ഗ്രീക്ക്ഭാഷയിൽനിന്നാണ് ഇതിന്റെ നിഷ്പത്തി.

എല്ലാ തരത്തിലുമുള്ള ഭരണകൂടങ്ങളെയും അധികാരഘടനയെയും മേൽക്കോയ്മകളെയും അധീശത്വങ്ങളെയും നിഷേധിക്കുന്നവരാണ് അരാജകവാദികൾ. മുതലാളിത്തത്തെയും രാഷ്ട്രത്തെയും അതോടൊപ്പം മതാധികാരത്തെയും അവർ എതിർക്കുന്നു. പക്ഷേ, നിയന്ത്രണാധികാരമുള്ള സ്ഥാപനങ്ങൾ ഇല്ലാത്ത സന്നദ്ധ കൂട്ടായ്മകളുടെ ഒരു ഫെഡറേഷനെന്ന നിലയിൽ സംഘടിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന ഒരു വികേന്ദ്രീകൃതസമൂഹം സ്ഥാപിക്കാനുള്ള അന്വേഷണം അരാജകവാദികൾ നടത്തുന്നു. വ്യക്തിവാദത്തിന്റെ തീവ്രതലമാണ് അരാജകവാദം.

ഏതൊരു അരാജകത്വവാദിയെയും പോലെ ഗാന്ധിജിയും ഒരു പ്രബുദ്ധമായ അരാജകത്വം വിഭാവനം ചെയ്തു. "ഓരോരുത്തരും അവനവന്റെ ഭരണകർത്താവായി

മാറണം. അയൽക്കാരന്റെ സുസ്ഥിതിക്ക് തടസ്സം സൃഷ്ടിക്കാതെയുള്ള പെരുമാറ്റത്തിലൂടെയും പ്രവർത്തനത്തിലൂടെയും വേണം അതു സാധ്യമാക്കേണ്ടത്."

സ്വയം നിയന്ത്രിതമായ സാമൂഹികജീവിതം നിലനിൽക്കുന്ന ഒരു അഹിംസാത്മക രാഷ്ട്രമാണ് ഗാന്ധിജിയുടെ മാതൃകാരാഷ്ട്രം. അവിടെ ഭരണകർത്താവില്ല, പ്രജകളില്ല, ഭരണകൂടമില്ല, ആരും ഭരിക്കുന്നില്ല, ആരും ഭരിക്കപ്പെടുന്നുമില്ല. അഹിംസാതത്ത്വങ്ങളാൽ നയിക്കപ്പെടുന്ന, സ്വയം നിയന്ത്രിതരും പ്രബുദ്ധരുമായവർ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഒരു തികഞ്ഞ രാഷ്ട്രമാണത്. സംശുദ്ധമായ അരാജകത്വമോ രാഷ്ട്രരഹിതസമൂഹമോ ക്ഷിപ്രസാധ്യമാക്കുക അത്ര എളുപ്പമല്ല. അതിനാൽ ഒരു അഹിംസാത്മകരാഷ്ട്രത്തിന്റെ ആവിർഭാവം എന്നതിലേക്കു ഗാന്ധിജിയുടെ ചിന്തകൾ നീങ്ങി. വ്യവസ്ഥാപിതമായ അരാജകത്വമുള്ള ഒരു അഹിംസാത്മക രാഷ്ട്രമായിരുന്നു അത്.

ഗാന്ധിജിയെ സംബന്ധിച്ച് രാഷ്ട്രീയാധികാരം എന്നത് സാമൂഹികമാറ്റത്തിനുള്ള ഒരു മാർഗം മാത്രമാണ്, അല്ലാതെ ലക്ഷ്യമല്ല. ദേശീയപ്രതിനിധികളാൽ ദേശത്തെ ജീവിതം നിയന്ത്രിക്കാനുള്ള ഒരു ഉപാധിമാത്രം. അങ്ങനെയുള്ള ആ രാഷ്ട്രത്തിൽ ഓരോരുത്തരും അവനവന്റെ ഭരണകർത്താവാകുന്ന പ്രബുദ്ധമായ അരാജകത്വമുള്ള ഒരു അവസ്ഥയായിരിക്കും.

ഗാന്ധിജി മൂന്നു ഘട്ടങ്ങളിലായാണ് പ്രബുദ്ധമായ അരാജകത്വം എന്ന ലക്ഷ്യം വിഭാവനം ചെയ്യുന്നത്. വൈദേശികമേധാവിത്വത്തിൽനിന്നു രാജ്യത്തെ വിമോചിപ്പിക്കുന്ന, രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യത്തിലധിഷ്ഠിതമായ പെട്ടെന്നുള്ള സ്വരാജാണ് പ്രാരംഭഘട്ടത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം. ഗ്രാമീണ റിപബ്ലിക്കുകളുടെ ആവിർഭാവത്തിലൂടെ ഒരു അഹിംസാത്മകരാഷ്ട്രം രൂപപ്പെടുത്തുക എന്നതായിരിക്കും രണ്ടാംഘട്ട ലക്ഷ്യം. രാമരാജ്യം സാധ്യമാക്കുക എന്നതായിരിക്കും മൂന്നാംഘട്ട ലക്ഷ്യം. പ്രബലമായ അഹിംസാത്മകരാഷ്ട്രത്തെ ഒരു സമ്പൂർണ അഹിംസാത്മകരാഷ്ട്രമായി (രാമരാജ്യം) രൂപാന്തരപ്പെടുത്തണം.

നമുക്കു ചെയ്യാം

ഗാന്ധിയുടെ സങ്കൽപത്തിലുള്ള രാഷ്ട്രവും പൊതു രാഷ്ട്രസങ്കൽപവും തമ്മിൽ താരതമ്യം ചെയ്യുക.

രാമരാജ്യം

സത്യത്തിലും അഹിംസയിലും അധിഷ്ഠിതമാണ് ഗാന്ധിജി വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന മാതൃകാരാഷ്ട്രമായ രാമരാജ്യം. ഗാന്ധിയൻ രാമരാജ്യം എല്ലാവർക്കും തുല്യമായ അവകാശം ഉറപ്പു നൽകുന്നു. ഗാന്ധിജിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ മാതൃകാസമൂഹമെന്നത് ഒരു രാഷ്ട്രരഹിത ജനാധിപത്യമാണ്. അവിടെ ഓരോരുത്തരും അവനവന്റെ ഭരണാധികാരിയാകുന്നു. അയൽപക്കക്കാരനെ വിഷമിപ്പിക്കാതെ വ്യക്തികൾ അവരവരെത്തന്നെ ഭരിക്കുന്നു. രാഷ്ട്രരഹിതവ്യവസ്ഥയായതുകൊണ്ടുതന്നെ, മാതൃകാരാഷ്ട്രത്തിൽ രാഷ്ട്രീയക്കാരില്ല. രാഷ്ട്രവും ഭരണകൂടവും ഇല്ലായ്മചെയ്ത് പവിത്രമായ ധാർമികശക്തിയിൽ

അധിഷ്ഠിതമായ, ജനങ്ങളുടെ പരമാധികാരം നിലനിൽക്കുന്ന ഒരു മാതൃകാ രാഷ്ട്രഹിതസമൂഹം സ്ഥാപിക്കാനാണ് ഗാന്ധിജി ആഗ്രഹിക്കുന്നത്. ഇത്തരത്തിലുള്ള മാതൃകാസമൂഹത്തെ അഥവാ രാഷ്ട്രരൂപത്തെ ഗാന്ധിജി രാമരാജ്യമെന്നു വിശേഷിപ്പിക്കുന്നു.

'രാമരാജ്യമെന്നതുകൊണ്ട് ഞാൻ അർഥമാക്കുന്നത് ഹിന്ദുരാജ്യമല്ല; അതൊരു ദൈവിക ഭരണമാണ്, ദൈവരാജ്യമാണ്. രാമനും റഹീമും എനിക്ക് ഏകവും തുല്യവുമായ ദൈവ സങ്കൽപ്പമാണ്. ഞാൻ സത്യമാകുന്ന ദൈവത്തെയല്ലാതെ മറ്റൊരു ദൈവത്തെയും അംഗീകരിക്കുന്നില്ല.'

എം. കെ. ഗാന്ധി

"ഉയർന്നവരോ താഴ്ന്നവരോ നിർധനരോ ലക്ഷാധിപതികളോ തൊഴിലാളികളോ അർധപട്ടിണിക്കാരായ തൊഴിലാളികളോ ഇല്ലാത്ത, മയക്കുമരുന്നുകളും ലഹരിവസ്തുക്കളുമില്ലാത്ത, സ്ത്രീകളെയും പുരുഷന്മാരെയും സമമായി ബഹുമാനിക്കുന്ന, അയിത്തം ഇല്ലാത്ത, എല്ലാ വിശ്വാസങ്ങളെയും തുല്യമായി ആദരിക്കുന്ന, അഭിമാനപൂർവം, സന്തോഷത്തോടെ സ്വമേധയാ അധ്വാനിച്ചു ജീവിക്കുന്ന" ഒരു ഇടം - ഭൂമിയിൽത്തന്നെ സ്വർഗരാജ്യം - കൊണ്ടുവരാനാണ് ഗാന്ധിജി പരിശ്രമിച്ചത്.

ശ്രീരാമനെ ഒരു മാതൃകാ ഭരണാധികാരിയായി ഗാന്ധിജി കരുതുന്നു. എല്ലാവർക്കും സന്തോഷവും ഐശ്വര്യവുമുള്ള, പ്രജകൾക്കു കാര്യക്ഷമമായ ഒരു ഭരണമാണ് ശ്രീരാമൻ സമ്മാനിച്ചത്. ശ്രീരാമൻ ഒരു പട്ടിയോടുപോലും നീതിപുലർത്തിയിരുന്നു എന്നാണ് പറയപ്പെടുന്നത്. അതിനാൽ ഗാന്ധിജി ശ്രീരാമനെ ഒരു മാതൃകാ ഭരണാധികാരിയായി പരിഗണിക്കുകയും ശ്രീരാമന്റെ പേര് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാതൃകാസമൂഹത്തിന് നൽകുകയും ചെയ്തു.

രാമരാജ്യത്തിന്റെ സവിശേഷതകൾ

1. സത്യത്തിലും അഹിംസയിലും അധിഷ്ഠിതമാണ്.
2. ഗ്രാമീണ സ്വയംഭരണം ലക്ഷ്യംവയ്ക്കുന്നു.
3. ഓരോ വ്യക്തിയും അവനവന്റെ ഭരണകർത്താക്കളാണ്.
4. അധികാരകേന്ദ്രീകരണത്തെ എതിർക്കുകയും വികേന്ദ്രീകരണം നിഷ്കർഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.
5. സർവരുടെയും ക്ഷേമം ലക്ഷ്യംവയ്ക്കുന്നു.
6. രാമരാജ്യത്തിൽനിന്ന് ഉരുത്തിരിയുന്ന സംസ്കാരം ഗ്രാമീണവും കാർഷികവും ആയിരിക്കും.

7. ജയിലുകൾ പരിവർത്തനപാഠശാലകളായി മാറുകയും അഭികാമ്യമായ സ്വാതന്ത്ര്യം ഉണ്ടായിരിക്കുകയും ചെയ്യും.
8. പോലീസ് ജനസേവകരായി മാറുകയും പരിഷ്കർത്താക്കളായി പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യും.
9. രാഷ്ട്രീയവും സാമ്പത്തികവും ധാർമികവുമായുള്ള നിയന്ത്രണങ്ങളിൽനിന്നു പരിപൂർണമായി സ്വതന്ത്രരായിരിക്കും.
10. രാമരാജ്യത്തിന്റെ പ്രാഥമികഘടകം ഗ്രാമസ്വരാജ് അഥവാ മാതൃകാ ഗ്രാമീണ റിപബ്ലിക്ക് ആയിരിക്കും.
11. സാമുദായികസംഘർഷങ്ങൾക്കു യാതൊരു ഇടവും ഉണ്ടായിരിക്കില്ല.
12. നീതിന്യായ കോടതികൾ ജനങ്ങളുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ സംരക്ഷകരായിരിക്കും.
13. വ്യക്തിയുടെ അടിസ്ഥാനാവശ്യങ്ങൾ സഫലീകരിക്കുന്നതിനായി നിലകൊള്ളും.
14. സമരങ്ങളും വഴക്കുകളും വളരെ കുറവായിരിക്കും.
15. ട്രസ്റ്റീഷിപ്പ്, ബ്രഡ് ലേബർ, സ്വയംപര്യാപ്തത, ആവശ്യങ്ങൾ പരിമിതപ്പെടുത്തൽ, ലളിതജീവിതം, ഗ്രാമീണ - കുടിൽ വ്യവസായങ്ങൾ, സ്വദേശി എന്നിവ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു.

നമുക്കു ചെയ്യാം

നല്ല ഭരണത്തിന്റെ ഘടകങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളിച്ച് ഒരു കുറിപ്പ് തയാറാക്കുക. നല്ല ഭരണത്തിന് ഗാന്ധിയുടെയോ മഹാബലിയുടെയോ ആശയങ്ങൾ ഗുണകരമാണെന്നു നിങ്ങൾ കരുതുന്നുണ്ടോ?

സ്വരാജ്

ഹിന്ദ് സ്വരാജ് (ഇന്ത്യൻ ഹോം റൂൾ) എന്ന തന്റെ പുസ്തകത്തിലാണ് 'സ്വരാജ്' എന്ന ആശയം ഗാന്ധിജി ആദ്യമായി അവതരിപ്പിക്കുന്നത്. രാഷ്ട്രീയവും സാമ്പത്തികവും സാമൂഹികവും, ധാർമികവുമായ എല്ലാം ഉൾച്ചേരുന്ന ഒരു ധാരണയാണ് ഗാന്ധിജിയെ സംബന്ധിച്ച് സ്വരാജ്. സ്വയംഭരണം, ആത്മസംയമനം എന്നൊക്കെ അർഥം വരുന്ന ഒരു പവിത്രമായ പദമാണിത്. എല്ലാതരം വിലക്കുകളിൽനിന്നും നിയന്ത്രണങ്ങളിൽ നിന്നുമുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം എന്നർഥമില്ല; എല്ലാവിധ ഭരണകൂടനിയന്ത്രണങ്ങളിൽ നിന്നുമുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം എന്നാണ് അർഥം. തന്റെ സ്വപ്നത്തിലുള്ളത് ദരിദ്രജനങ്ങളുടെ സ്വരാജാണെന്ന് ഗാന്ധിജി പറയുന്നു. അടിച്ചമർത്തപ്പെട്ടവരുടെയും ദരിദ്ര ജനകോടികളുടെയും താൽപ്പര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കുന്നതാണ് ഗാന്ധിജിയുടെ സ്വരാജ്. സമൂഹത്തിലെ ഏറ്റവും താഴേത്തട്ടിലുള്ള വ്യക്തിയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യവും സ്വരാജിന്റെ പരിധിയിൽപ്പെടും എന്നർഥം.

ഗാന്ധിജി പറയുന്നു:

"സ്വരാജ് എന്നതുകൊണ്ട് ഞാൻ അർഥമാക്കുന്നത്, സ്ത്രീയും പുരുഷനും നാട്ടുകാരും കുടിയേറ്റക്കാരനും ഉൾപ്പെടെ കായികാധ്വാനം ചെയ്ത് നാടിനെ സേവിക്കുന്നവരും വോട്ടർമാരുമായി രജിസ്റ്റർ ചെയ്തവരുമായ, പ്രായപൂർത്തിയായ ഭൂരിപക്ഷം ജനങ്ങളുടെ

സമ്മതപ്രകാരമുള്ള ഇന്ത്യയുടെ ഭരണം എന്നാണ്." ഒരു ചെറിയവിഭാഗം അധികാരം ദുർവിനിയോഗം ചെയ്യുമ്പോൾ അതിനെ പ്രതിരോധിക്കാനുള്ള കരുത്ത് എല്ലാവരും ആർജിക്കുമ്പോഴാണ് യഥാർഥ സ്വരാജ് കരഗതമാകുന്നത്. അധികാരത്തെ നിയന്ത്രിക്കാനും ക്രമപ്പെടുത്താനുമുള്ള തങ്ങളുടെ കഴിവിനെപ്പറ്റി ജനസാമാന്യങ്ങളെ ബോധ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു മാത്രമേ സ്വരാജ് സാധ്യമാവുകയുള്ളൂവെന്നു പറയാം.

വ്യക്തിയും സമൂഹവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തെപ്പറ്റി 'സ്വരാജ്' വിശദീകരിക്കുന്നു. സ്വയംഭരണം അഥവാ സ്വയംഭരണാവകാശം എന്നൊക്കെ സ്വരാജിനെ വിവർത്തനം ചെയ്യാം. ഓരോ വ്യക്തിയും തങ്ങളുടെ ജീവിതത്തിൽ സ്വയംഭരണത്തിലേക്കു ചുവടുവച്ചാൽ, ഇന്ത്യ സ്വാഭാവികമായും സ്വയംഭരണത്തിലേക്കു നടന്നുനീങ്ങുമെന്നാണ് ഗാന്ധിജി പറയുന്നത്. ഗാന്ധിജി ഓർമിപ്പിക്കുന്നു: "ഓരോരുത്തരും അവനവനായി സ്വരാജ് നേടേണ്ടതുണ്ട്." അദ്ദേഹം പറയുന്നു, "നമ്മൾ സ്വതന്ത്രരായാൽ ഇന്ത്യയും സ്വതന്ത്രമാകും. ഈ വിചാരത്തിൽ നിങ്ങൾക്ക് സ്വരാജിന്റെ നിർവചനം ലഭിക്കും. നാം എപ്പോഴാണ് നമ്മെത്തന്നെ ഭരിക്കാൻ പഠിക്കുന്നത്, അതാണ് സ്വരാജ്."

ലോകത്തിന്റെ താൽപ്പര്യങ്ങൾക്ക് ഉപരിയായി ജനങ്ങളുടെ ശരിയായ താൽപ്പര്യങ്ങളെപ്പറ്റിയുള്ള അറിവും അതു നേടാനുള്ള കരുത്തും സംബന്ധിച്ച് ജനങ്ങളിലുള്ള ഉണർവാണ് പൂർണസ്വരാജ് കൊണ്ട് അർഥമാക്കുന്നത്. ഐക്യം, ആഭ്യന്തരവും ബാഹ്യവുമായ അതിക്രമങ്ങളിൽനിന്നു സ്വാതന്ത്ര്യം, ജനങ്ങളുടെ സാമ്പത്തികാവസ്ഥയിലുള്ള പുരോഗമനപരമായ അഭിവൃദ്ധി എന്നൊക്കെ അത് അർഥമാക്കുന്നു. ഗാന്ധിജിയെ സംബന്ധിച്ച് വിദേശഭരണത്തിൽനിന്നുള്ള പൂർണമോചനവും സമ്പൂർണ സാമ്പത്തികസ്വാതന്ത്ര്യവുമാണത്. ഒരുവശത്ത് രാഷ്ട്രീയവും മറുവശത്തു സാമ്പത്തികവുമായ സ്വാതന്ത്ര്യം. ഇതുപോലെ മറ്റു രണ്ടുതലങ്ങൾകൂടിയുണ്ട്. ധാർമികവും സാമൂഹികവുമാണ് അവ. ഇതു നാലും ചേരുന്നതിനെയാണ് ഗാന്ധിജി 'സ്വരാജിന്റെ ചത്വര'മെന്നു വിളിക്കുന്നത്.

ഗ്രാമസ്വരാജ്

ഗ്രാമപുനരുദ്ധാരണത്തിനു ഗാന്ധിജി മുന്നോട്ടുവച്ച മാതൃകയാണ് ഗ്രാമസ്വരാജ്. ഇതു പഴയ ഗ്രാമപ്പഞ്ചായത്തുകളുടെ പുനസ്സംഘടനയല്ല, നിലവിലെ ലോകക്രമത്തിനനുസരിച്ചുള്ള സ്വരാജിന്റെ സ്വതന്ത്രമായ ഗ്രാമഘടകങ്ങളുടെ രൂപീകരണമാണ്. അഹിംസയുടെ രാഷ്ട്രീയ, സാമ്പത്തിക, സാമൂഹിക മേഖലകളിലെ പ്രായോഗിക സാക്ഷാൽക്കാരമാണ് ഗ്രാമസ്വരാജ്. പരിപൂർണാധികാരമുള്ള വികേന്ദ്രീകൃതമായ ചെറു രാഷ്ട്രീയഘടകങ്ങളാണ് ഈ ഗ്രാമങ്ങൾ. ഗ്രാമസ്വരാജിൽ ഏറ്റവും ഉയർന്ന അധികാരം വ്യക്തിയിൽ നിക്ഷിപ്തമാണ്.

ഗ്രാമസ്വരാജ് എന്നത് മനുഷ്യകേന്ദ്രീകൃതവും ചൂഷണരഹിതവും വികേന്ദ്രീകൃതവുമായ ലളിത ഗ്രാമീണസമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയാണ്. സ്വമേധയായുള്ള സഹകരണത്തിലൂടെ എല്ലാ പൗരർക്കും തൊഴിൽ ലഭ്യമാക്കുന്നതാകും ഈ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥ. ഭക്ഷണം, വസ്ത്രം, മറ്റു ജീവിതാവശ്യങ്ങൾ എന്നിവയിൽ സ്വയംപര്യാപ്തത നേടുന്നതിനായിരിക്കും പൗരർ ഇവിടെ പ്രയത്നിക്കുക.

ഗാന്ധിജിയുടെ കാഴ്ചപ്പാടിലുള്ള ഗ്രാമസ്വരാജ് തങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനാവശ്യങ്ങൾക്കായി അയൽക്കാരെ ആശ്രയിക്കാത്ത, എന്നാൽ അവശ്യഘട്ടങ്ങളിൽ പരസ്പരാശ്രയം മറ്റുള്ളവരിൽനിന്നു സ്വീകരിക്കുന്ന ഒരു ജനാധിപത്യ പരമാധികാര രാഷ്ട്രമാണ്. ആവശ്യമായ ഭക്ഷ്യവസ്തുക്കളും വസ്ത്രനിർമാണത്തിനുള്ള പരുത്തിയും ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുക എന്നതിനാണ് ഗ്രാമങ്ങൾ പ്രഥമ പരിഗണന നൽകേണ്ടത്. കന്നുകാലികളെ സൂക്ഷിക്കുന്നതിനും മുതിർന്നവർക്കും കുട്ടികൾക്കും വിനോദങ്ങളിൽ ഏർപ്പെടുന്നതിനുമുള്ള കളിസ്ഥലത്തിനുമായി വേർതിരിച്ചിട്ടുള്ള പൊതുയിടം ഗ്രാമങ്ങളിലുണ്ടായിരിക്കണം. കൂടുതൽ സ്ഥലം ലഭ്യമാണെങ്കിൽ പുകയില, കഞ്ചാവ്, കറുപ്പ് തുടങ്ങിയവ ഒഴികെയുള്ള നാണ്യവിളകൾ ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കാം. ഗ്രാമീണ നാടകശാല, വിദ്യാലയം, പൊതുഹാൾ എന്നിവ ഗ്രാമങ്ങളിൽ ഉണ്ടായിരിക്കണം. ശുദ്ധജലത്തിനായി ഗ്രാമങ്ങൾ സ്വന്തമായി കുടിവെള്ളവിതരണ പദ്ധതി നടപ്പാക്കണം. കിണറുകളും ടാങ്കുകളും വഴി ശുദ്ധജലവിതരണം ഉറപ്പാക്കണം. അടിസ്ഥാനവിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ അവസാനഘട്ടം വരെ നിർബന്ധിതമാണ്. കഴിയുന്നത്ര എല്ലാ പ്രവർത്തനങ്ങളും സഹകരണാടിസ്ഥാനത്തിൽത്തന്നെ നടപ്പിലാക്കണം. ജാതിവ്യവസ്ഥയോ തരംതിരിക്കപ്പെട്ട അയിത്താചരണമോ ഇവിടെ ഉണ്ടാവുകയില്ല. അഹിംസയും സത്യഗ്രഹവും പരസ്പരസഹകരണവുമായിരിക്കും പ്രശ്നങ്ങൾക്കുള്ള പരിഹാരമാർഗങ്ങൾ. ഇതുകൊണ്ട് ഇക്കാര്യങ്ങളെല്ലാം ഗ്രാമസമൂഹം പരിശീലിക്കണം. ഗ്രാമസംരക്ഷണം നിർബന്ധിതസേവനമാക്കുകയും ഊഴമിട്ട് ഇതിനാവശ്യമായവരെ തിരഞ്ഞെടുക്കാനായി രജിസ്റ്റർ ഉണ്ടാക്കുകയും അതു പാലിക്കുകയും ചെയ്യണം. പഞ്ചായത്ത്ഭരണം നിർവഹിക്കുന്നതിനായി നിർദേശിക്കപ്പെട്ട അടിസ്ഥാനയോഗ്യതകളുള്ള അഞ്ചുപേരെ ഗ്രാമസമൂഹത്തിലെ പ്രായപൂർത്തിയായ സ്ത്രീ-പുരുഷന്മാർ ചേർന്നു വർഷാവർഷം തിരഞ്ഞെടുക്കണം. നിയമനിർമാണസഭയും നീതിന്യായവകുപ്പും ഭരണനിർവഹണവും പഞ്ചായത്ത് കൈകാര്യം ചെയ്യണം. വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തിൽ അധിഷ്ഠിതമായ കുറ്റമറ്റ ജനാധിപത്യമായിരിക്കും ഇവിടെ പ്രയോഗത്തിലുണ്ടാവുക. ഈ വ്യക്തികളും അവരുടെ ഗ്രാമവും ലോകത്തിന്റെ ശക്തിയെത്തന്നെ നേരിട്ടെതിർക്കാൻ ശേഷിയുള്ളവരായിരിക്കും.

ഗ്രാമസ്വരാജിന്റെ അടിസ്ഥാന തത്ത്വങ്ങൾ

1. *മനുഷ്യന്റെ ആധിപത്യം* : എല്ലാവർക്കും തൊഴിൽ- എല്ലാ ആളുകൾക്കും ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശമുള്ളതിനാൽ ആഹാരത്തിനും വസ്ത്രത്തിനും പാർപ്പിടത്തിനുമുള്ള മാർഗങ്ങൾ കണ്ടെത്തണം.

2. *ആഹാരത്തിനായുള്ള അധ്വാനം:* എല്ലാവരും അവരവരുടെ ആഹാരത്തിനായി മാത്രം അധ്വാനിച്ചാൽ അവിടെ എല്ലാവർക്കും ആവശ്യത്തിനു ഭക്ഷണവും വിശ്രമവുമുണ്ടാവും. അവിടെ ജനപ്പെരുപ്പം, രോഗങ്ങൾ, മറ്റു ദുരിതങ്ങൾ എന്നിവയെ ചൊല്ലിയുള്ള നിലവിളികളുണ്ടാകില്ല.

3. *സമത്വം:* അഹിംസാധിഷ്ഠിത സ്വാതന്ത്ര്യത്തിലേക്കുള്ള താക്കോലാണ് സാമ്പത്തികസമത്വം. തുല്യനീതിക്കായി നിലകൊള്ളുന്ന ഈ ആശയം ദുർബലരുൾപ്പെടെ ഏവരുടേയും നന്മയെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും.

4. *ട്രസ്റ്റീഷിപ്പ്:* സമ്പത്തിനെ ഇവിടെ സാമൂഹിക ആസ്തിയായാണു കണക്കാക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് സമ്പന്നർ തങ്ങൾ കൈവശം വച്ചിരിക്കുന്ന സമ്പത്ത് വിട്ടുകൊടുക്കണം, വ്യക്തിപരമായ ആവശ്യങ്ങൾക്ക് വേണ്ടത് മിതമായി ഉപയോഗിച്ചുകൊണ്ട് ബാക്കിയുള്ളവ സമൂഹത്തിന്റെ ആവശ്യത്തിനായി ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നതിന്റെ ചുമതലക്കാരായി പ്രവർത്തിക്കണം.

5. *വികേന്ദ്രീകരണം:* പരിപൂർണ വ്യക്തിത്വവികാസവും വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യവും സാധ്യമാവുക വികേന്ദ്രീകരണത്തിലൂടെ മാത്രമാണ്.

6. *സ്വദേശി:* കൂടുതൽ വിദൂരത്തുനിന്നുള്ള സേവനങ്ങൾ ഒഴിവാക്കി തൊട്ടടുത്ത ചുറ്റുപാടുകളിൽനിന്നുള്ളവ പരമാവധി ഉപയോഗപ്പെടുത്താനുള്ള നമ്മുടെയുള്ളിൽത്തന്നെയുള്ള ചേതോവികാരമാണ് സ്വദേശി.

7. *സ്വയംപര്യാപ്തത:* എല്ലാ ഗ്രാമങ്ങളും സ്വയം നിലനിലനിൽക്കുന്നവയും വേണ്ടിവന്നാൽ സ്വന്തം കാര്യങ്ങൾ നിർവഹിക്കാൻ ഏതറ്റംവരെയും പോകാനും മുഴുവൻ ലോകത്തെയും ചെറുക്കാനും കഴിവുള്ളവയായിരിക്കും.

8. *സഹകരണം:* കഴിയുന്നിടത്തോളം എല്ലാ പ്രവർത്തനങ്ങളും സഹകരണാടിസ്ഥാനത്തിൽ നടപ്പിലാക്കണം.

9. *സത്യഗ്രഹം:* അഹിംസയും അതിന്റെ പ്രയോഗരൂപമായ സത്യഗ്രഹവും നിസ്സഹകരണവും ഗ്രാമസമൂഹത്തിന് അനുവദിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

10. *മതങ്ങളുടെ തുല്യത* : എല്ലാ മതങ്ങൾക്കും പൂർണവും തുല്യവുമായ സ്ഥാനം.

11. *പഞ്ചായത്തീരാജ്:* അവശവിഭാഗങ്ങളെ ചൂഷണം ചെയ്യുന്നത് അവസാനിപ്പിക്കാനും ഇന്ത്യൻസമൂഹത്തിലെ ലക്ഷക്കണക്കിനാളുകൾക്ക് സന്തോഷം പ്രദാനം ചെയ്യാനുമുള്ള ഒരേയൊരു മാർഗമാണ് പഞ്ചായത്തീരാജ്.

12. *നയീ തലീം (അടിസ്ഥാനവിദ്യാഭ്യാസം):* സാക്ഷരത എന്നതു വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ തുടക്കം പോലുമല്ല; അറിവ് നേടുന്നതിനായി സ്ത്രീ-പുരുഷന്മാർക്കുള്ള ഒരു മാർഗമാണത്.

രാഷ്ട്രീയപാർട്ടികൾ

ജനാധിപത്യത്തിന്റെ ആരംഭകാലം മുതൽ ദൃശ്യമായിട്ടുള്ള സ്ഥാപനങ്ങളാണ് രാഷ്ട്രീയപ്പാർട്ടികൾ. തിരഞ്ഞെടുപ്പുകളിൽ പങ്കാളിയാകുന്നതിനും അധികാരത്തിലേറുന്നതിനുമായി ഒരു പൊതുവേദിയായി ഒത്തുചേരുന്ന ജനങ്ങളുടെ സംഘടനകളാണ് രാഷ്ട്രീയപ്പാർട്ടികൾ. തിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ പങ്കാളിയാവുക, അധികാരത്തിൽ വരുക, നയങ്ങളും പ്രവർത്തനപരിപാടികളും മുന്നോട്ടുവയ്ക്കുക, നിയമങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുക, ഭരണകൂടം രൂപീകരിക്കുക, പ്രതിപക്ഷത്തിന്റെ കർത്തവ്യം നിർവഹിക്കുക, പൊതുതാൽപ്പര്യത്തിനു നിലകൊണ്ട് ക്ഷേമപരിപാടികൾ നടപ്പിലാക്കുക തുടങ്ങിയവയാണ് രാഷ്ട്രീയപ്പാർട്ടികളുടെ പ്രധാന പ്രവർത്തനങ്ങൾ. ഒരു രാഷ്ട്രീയപ്പാർട്ടിക്ക് മൂന്നു ഘടകങ്ങളാണുള്ളത് - നേതാക്കൾ, അംഗങ്ങൾ, അനുയായികൾ. ശക്തമായ പങ്കാളിത്തജനാധിപത്യത്തിനുള്ള അടിത്തറപാകുന്നത് രാഷ്ട്രീയപ്പാർട്ടികളായതിനാൽ ഇവ ജനാധിപത്യത്തിൽ അനിവാര്യമാണ്.

രാഷ്ട്രീയമണ്ഡലത്തെ രൂപപ്പെടുത്തുന്നതോ അതിനെ ബാധിക്കുന്നതോ അതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നതോ ആയ എല്ലാ പ്രവർത്തനങ്ങളും രാഷ്ട്രീയപങ്കാളിത്തമാണ്. വോട്ട്ചെയ്യുക, പ്രകടനങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കുക, ജനപ്രതിനിധികൾക്ക് പരാതി അയയ്ക്കുക തുടങ്ങി ജനാധിപത്യചട്ടക്കൂടിനിണങ്ങുന്ന മറ്റു മാർഗങ്ങളും രാഷ്ട്രീയപങ്കാളിത്തത്തിന്റെ വ്യാപ്തിയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

ചിന്തിക്കുക, പങ്കുവയ്ക്കുക

നിങ്ങൾക്കു പരിചിതമായ ഒരു രാഷ്ട്രീയപ്പാർട്ടിയുടെ പരിപാടികൾ, നയങ്ങൾ, പ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്നിവയുടെ പട്ടിക തയാറാക്കുക. അധികാരത്തിൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞാൽ രാഷ്ട്രീയപ്പാർട്ടികൾ പ്രകടനപത്രികയെ ഗൗരവമായി കാണുന്നുണ്ടോ എന്നതിനെക്കുറിച്ച് ചർച്ച ചെയ്യുക.

നമുക്ക് അറിയാം

രാഷ്ട്രീയപങ്കാളിത്തം എന്നതുകൊണ്ട് നാം മനസ്സിലാക്കുന്നത് സർക്കാരിന്റെ നയപരിപാടികളെ സ്വാധീനിക്കാനുള്ള സകാര്യവ്യക്തികളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ രൂപരേഖയെന്നാണ് - ഹണ്ടിങ്ടൺ ആൻഡ് നെൽസൺ(1976)

രാഷ്ട്രീയപങ്കാളിത്തം എന്നതിനെ നമുക്ക് ലളിതമായി ഇങ്ങനെ വിശദീകരിക്കാം: ഭരണകൂട നടപടികളെ സ്വാധീനിക്കുന്നതിനുള്ള ദൃഢനിശ്ചയം, അല്ലെങ്കിൽ ആ ഉദ്ദേശ്യത്തോടെയുള്ള ഇടപെടലുകൾ - പൊതുനയങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തുന്നതിൽ അല്ലെങ്കിൽ നടപ്പാക്കുന്നതിൽ അല്ലെങ്കിൽ പരോക്ഷമായി നിയമനിർമാണം നടത്തുന്നവരുടെ തിരഞ്ഞെടുക്കലിൽ നടത്തുന്ന ഇടപെടലുകൾ - വെർബ (1995)

തിരഞ്ഞെടുപ്പുസമ്പ്രദായത്തിലെ പങ്കാളിത്തം വോട്ട് ചെയ്യുക എന്നതിൽ മാത്രം ഒതുങ്ങുന്ന ഒന്നല്ല. സ്വതന്ത്രമായ അഭിപ്രായപ്രകടനം, ഒത്തുചേരൽ, പൊതുവ്യവഹാരങ്ങളുമായുള്ള ബന്ധപ്പെടൽ എന്നിവയും രാഷ്ട്രീയപങ്കാളിത്തമെന്നതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. തിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ സ്ഥാനാർഥിയായി മത്സരിക്കാനും പ്രചാരണം നടത്താനും ജയിച്ച് ഭരണകൂടത്തിന്റെ ഏതു തലങ്ങളിലും ചുമതല നിർവഹിക്കാനും ഇത് വ്യക്തിഗതമായ അവസരം നൽകുന്നു. അന്താരാഷ്ട്രപ്രമാണങ്ങളനുസരിച്ച് സ്ത്രീക്കും പുരുഷനും രാഷ്ട്രീയപ്രക്രിയയിൽ തുല്യ അവകാശങ്ങളാണുള്ളത്.

ദേശീയതയും അന്തർദേശീയതയും

ദേശീയത ഒരു ആധുനികപ്രതിഭാസമാണ്. 18-ാം നൂറ്റാണ്ടിലാണ് ദേശീയതയുടെ തുടക്കം. ആധുനികസമൂഹങ്ങളുടെ യോജിപ്പിനെ അടിസ്ഥാനമാക്കി അധികാരത്തിനായുള്ള അവരുടെ അവകാശവാദത്തെ സാധൂകരിക്കുന്ന രാഷ്ട്രീയതത്ത്വസംഹിതയെന്നു ദേശീയതയെ നമുക്കു നിർവചിക്കാം. ദേശീയതയുടെ കേന്ദ്രമെന്നതു നിലവിലുള്ളതോ ആഗ്രഹിക്കുന്നതോ ആയ ദേശരാഷ്ട്രത്തിന്മേലുള്ള ഭൂരിപക്ഷ ജനങ്ങളുടെ ആത്യന്തികമായ കൂറാണ്. ദേശരാഷ്ട്രം എന്നത് ഒരു രാഷ്ട്രീയവ്യവസ്ഥയുടെ ആദർശാത്മകവും നൈസർഗികവും അല്ലെങ്കിൽ സ്വാഭാവികവുമായ രൂപം എന്നതു മാത്രമല്ല - സാമൂഹിക, സാമ്പത്തിക, സാംസ്കാരിക പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഒഴിച്ചുകൂടാനാവാത്ത ഒരു ചട്ടക്കൂടുമാണ്. ദേശീയതയെന്നതു രാഷ്ട്രീയവും മാനസികവുമായ ഏകീകരണത്തിനുള്ള മാർഗംകൂടിയാണ്. നിരവധി വിമോചനസമരങ്ങളിലും രാഷ്ട്രങ്ങളുടെ രൂപീകരണത്തിലും ദേശീയത ഒരു മുഖ്യവിഷയമായി.

ദേശീയത ചിലപ്പോൾ ഇടുങ്ങിയതും തങ്ങളുടെ സമൂഹത്തോട് ഒരുവനുള്ള അത്യധികമായ സ്നേഹത്തെ വളർത്തുന്നതിനു സഹായിക്കുന്നതും സമൂഹത്തിനു പുറത്തുള്ളവരോട് വെറുപ്പു പുലർത്തുന്നതുമായ ഒന്നാണ്. വ്യക്തികൾ ഇടുങ്ങിയ ദേശീയതയെ നിരാകരിച്ച് മറ്റു സമൂഹങ്ങളോട് ഐക്യദാർഢ്യപ്പെടാനും പൊതു ആവശ്യം മുൻനിർത്തി സഹകരിക്കാനും തയാറാവുമ്പോൾ, അത് അന്തർദേശീയതയെന്ന ആശയത്തെ രൂപപ്പെടുത്തും.

മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ വാക്കുകളിൽ, "എന്റെ ദേശീയതയോടുള്ള സ്നേഹം അല്ലെങ്കിൽ എന്റെ ദേശീയതാസങ്കൽപ്പം എന്നത് ആവശ്യമെങ്കിൽ രാജ്യത്തെ എല്ലാവരും മരിക്കേണ്ടി വന്നാലും എന്റെ രാജ്യം സ്വതന്ത്രമാകുന്നതാണ്. എന്നാലും മനുഷ്യകുലം നിലനിൽക്കും. അവിടെ വംശീയവിദ്വേഷത്തിന് ഇടമുണ്ടാവില്ല. അതായിരിക്കണം നമ്മുടെ ദേശീയത. നമ്മുടെ ദേശീയത ഒരിക്കലും മറ്റു രാഷ്ട്രങ്ങൾക്ക് അനർഥം ഉണ്ടാക്കുന്നതാവില്ല; ആരെയും ചൂഷണം ചെയ്യുന്നതുമാവില്ല, അതുപോലെത്തന്നെ നമ്മെ ചൂഷണം ചെയ്യാൻ ആരെയും അനുവദിക്കുന്നതുമാവില്ല. സ്വരാജിലൂടെ നാം മുഴുവൻ ലോകത്തെയും സേവിക്കും. എന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ദേശസ്നേഹം മനുഷ്യസ്നേഹം തന്നെയാണ്. ഞാൻ മനുഷ്യനും മനുഷ്യത്വമുള്ളവനുമായതുകൊണ്ടാണ് രാജ്യസ്നേഹിയാകുന്നത്."

മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ അന്തർദേശീയത മഹത്തായ അഹിംസാനിയമത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയവും സാമൂഹികവുമായ പ്രായോഗികത ഒന്നുമാത്രമാണ്. എല്ലാ ജീവജാലങ്ങളോടുമുള്ള നിരുപാധികവും പരിപൂർണവുമായ കരുണ എന്ന തത്ത്വത്തിൽ ഗാന്ധിജി വിശ്വസിക്കു

ന്നു. ഈശ്വരനിൽ വിശ്വസിക്കുന്ന ഏതൊരാളും സ്വാഭാവികമായി മറ്റു ജീവജാലങ്ങളുമായി തങ്ങളെ താരതമ്യം ചെയ്യാനുള്ള മനോഭാവം വച്ചുപുലർത്തും. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ എല്ലാവരും ഈശ്വരന്റെ സൃഷ്ടികളാണ്. അദ്ദേഹം പറയുന്നു: "നാമെല്ലാം രൂപപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത് ഒരേ ബ്രഷ് ഉപയോഗിച്ചാണ്; വിശാലമായ മനുഷ്യകുടുംബത്തിലെ അംഗങ്ങളാണ് നാം ഓരോരുത്തരും." അതിനാൽ മാനവരാശിയെ സ്നേഹിക്കുന്നത് അഹിംസയുടെ ഒരു തലമാകുന്നു. അന്തർദേശീയത എന്നതു രാഷ്ട്രീയ തലത്തിൽ മനുഷ്യകുലത്തോടുള്ള സാർവലൗകികസ്നേഹം തിരിച്ചറിയാനുള്ള ഒരു മാർഗമാണ്.

പൗരസമൂഹം

പൗരസമൂഹം എന്ന പദത്തിനു വർത്തമാനകാല ഉപയോഗത്തിൽ വിശാല അർഥങ്ങളാണുള്ളത്. ഭരണകൂടത്തിൽനിന്നും വാണിജ്യമേഖലയിൽനിന്നും വ്യത്യസ്തമായി, ചിലപ്പോൾ കുടുംബവും മറ്റു സ്വകാര്യ ഇടങ്ങളുംകൂടി ഉൾപ്പെടുന്ന സമൂഹത്തിന്റെ മൂന്നാമത്തെ മേഖല(third sector)യായി പൗരസമൂഹത്തെ വിശേഷിപ്പിക്കുന്നു.

വ്യവസ്ഥാപിത ഭരണകൂടസ്ഥാപനങ്ങളുടെയും സാമ്പത്തികസ്ഥാപനങ്ങളുടെയും ഇടയിൽ വരുന്ന കുടുംബകൂട്ടായ്മകൾ, സന്നദ്ധസംഘടനകൾ, തൊഴിലാളിസംഘടനകൾ, മത-സാമുദായിക സംഘങ്ങൾ, അതുപോലുള്ള മറ്റു സമാന കൂട്ടായ്മകൾ എന്നിവയെയാണ് പൗരസമൂഹം എന്നു വിളിക്കുന്നത്.

പൗരസമൂഹത്തെ പുനസ്സംഘടിപ്പിക്കാതെ ഇന്ത്യ സ്വാതന്ത്ര്യം നേടിയാൽ അത് അപകടകരമാണെന്നു ഗാന്ധിജി തിരിച്ചറിഞ്ഞിരുന്നു. സന്നദ്ധപ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു ഗാന്ധിജി വലിയ ഊന്നൽ നൽകി. അതുകൊണ്ട് 1920-1930 കാലഘട്ടത്തിൽ ഗാന്ധിജിയുടെ പ്രേരണയിൽ നിരവധി പൗരസമൂഹ സന്നദ്ധസംഘടനകൾ ആരംഭിക്കുകയും പടർന്നു പന്തലിക്കുകയും ചെയ്തു. ഓൾ ഇന്ത്യ സ്പിന്നേഴ്സ് അസോസിയേഷൻ, ഓൾ ഇന്ത്യ വില്ലേജ് ഇൻഡസ്ട്രീസ് അസോസിയേഷൻ, ഹിന്ദുസ്ഥാനി താല്മി സംഘ്, ഹരിജൻ സേവക് സംഘ് തുടങ്ങിയവ ഈ ലക്ഷ്യം മുൻനിർത്തി അദ്ദേഹം സ്ഥാപിച്ചവയാണ്. ഗാന്ധിജിയുടെ ആശ്രമങ്ങളിലെ അന്തേവാസികളായിരുന്നു ഈ പൗരസമൂഹങ്ങൾ രൂപപ്പെടുത്തിയത്.

അഭ്യസ്തവിദ്യരുടെ നഗരപ്രദേശങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന പൗരസമൂഹം എന്ന പടിഞ്ഞാറൻ കാഴ്ചപ്പാടിൽനിന്നു ഭിന്നമായി ഗാന്ധിജിയുടെ പൗരസമൂഹം ഗ്രാമകേന്ദ്രീകൃതമാണ്. ചിലപ്പോഴൊക്കെ ഇത് ആശ്രമങ്ങളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയുള്ളവയുമായിരുന്നു. അവർ ഔപചാരികവിദ്യാഭ്യാസം പോലും നേടിയവരായിരുന്നില്ല. ഗാന്ധിജിയുടെ പൗരസമൂഹം രാഷ്ട്രത്തിൽനിന്നു തികച്ചും ഭിന്നമാണ്. രാഷ്ട്രത്തിന്റെ അധികാരങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗമായാണ് ഇതു പ്രവർത്തിക്കുക. രാഷ്ട്രത്തേക്കാൾ സാമൂഹിക ഇടപെടലുകൾ നടത്താനാകുന്ന ഏറ്റവും ഉചിതവേദിയായി പൗരസമൂഹത്തെ കാണാൻ കഴിയും. ഈ ഗാന്ധിയൻ പാരമ്പര്യമാണ് വൻതോതിലുള്ള അക്രമങ്ങളിൽനിന്നു മുക്തമായ, ജനാധിപത്യസമ്പ്രദായം ഇന്ത്യയിൽ നിലനിർത്തുന്നതിന് ഏറെ സഹായിച്ചിട്ടുള്ളത്. അതുകൊണ്ട് ഗാന്ധിജിയെ ഇന്ത്യയിലെ പൗരസമൂഹപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ജനയിതാവ് എന്ന് ശരിയായ അർഥത്തിൽത്തന്നെ പറയാനാകും.

നമുക്ക് അറിയാം

ചാൾസ് ടെയ്‌ലർ സിവിൽ സൊസൈറ്റിയെ വിവരിക്കുന്നതിങ്ങനെ: പൊതുവായ വിഷയങ്ങളിൽ പൗരരെ ഒരുമിപ്പിച്ചുനിർത്തി, അവരുടെ നിലനിൽപ്പിലൂടെയും പ്രവർത്തനങ്ങളിലൂടെയും രാജ്യത്തെ പൊതുനയങ്ങളിൽ മാറ്റങ്ങൾ വരുത്താൻ കഴിയുന്ന, രാഷ്ട്രത്തിൽനിന്നു സ്വതന്ത്രമായ സ്വയംഭരണാധികാരമുള്ള കൂട്ടായ്മകളുടെ ഒരു ശൃംഖല.

ഇന്ത്യൻ രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ഗാന്ധിജിയുടെ പ്രാധാന്യം

ആധുനിക ഇന്ത്യൻ രാഷ്ട്രീയചിന്ത അരാജകത്വത്തിനു പ്രാബല്യമുള്ള ഒന്നാണ്. ഈ പാരമ്പര്യത്തിന്റെ പ്രതിനിധികളിലൊരാളാണ് മഹാത്മാഗാന്ധി. രാഷ്ട്രീയത്തിൽ നൈതികതയുടെ പ്രാധാന്യത്തിനു ഗാന്ധിജി കൂടുതൽ ഊന്നൽ നൽകി. മറ്റേതൊരു ചിന്തകനേക്കാളുമുപരി, ലക്ഷ്യത്തേക്കാൾ മാർഗത്തിനു പ്രാധാന്യം രാഷ്ട്രീയത്തിൽ നൽകണമെന്ന് അദ്ദേഹം പറയുന്നു. ജനാധിപത്യത്തിന്റെയും അഹിംസയുടെയും വളർച്ച പരസ്പരബന്ധിതമായാണ് അദ്ദേഹം കാണുന്നത്. അമിതമായ വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തിനോടുള്ള എതിർപ്പും രാഷ്ട്രത്തിൽ അധികാരം കേന്ദ്രീകരിക്കുന്നതിനോടുള്ള വിയോജിപ്പും അദ്ദേഹത്തെ രാഷ്ട്രീയവികേന്ദ്രീകരണത്തിന്റെ വക്താവാക്കി മാറ്റി. ഗാന്ധിജിയുടെ ജനാധിപത്യത്തിൽ ഒരു വിഭാഗത്തിനു മറ്റൊരു വിഭാഗത്തെ ചൂഷണം ചെയ്യാൻ സാഹചര്യമുണ്ടാവില്ല. എല്ലാ പ്രശ്നങ്ങളും നിലനിൽക്കെത്തന്നെ, ഇന്ത്യ ഒരു ജനാധിപത്യരാഷ്ട്രമായി നിലനിൽക്കുന്നതിന്റെ കാരണം അതിന്റെ ഗാന്ധിയൻ പൈതൃകമാണ്. പാശ്ചാത്യമാതൃകയിലുള്ള രാഷ്ട്രീയസംവിധാനങ്ങളെ അനുകരിക്കുന്നതിനോട് ഗാന്ധിജിക്ക് എതിർപ്പായിരുന്നു. ഇന്ത്യക്ക് ഉതകുന്ന പഞ്ചായത്തുകൾ പോലെയുള്ള സമ്പ്രദായങ്ങളുടെ പുനരുജ്ജീവനമാണ് അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചത്. രാജ്യത്ത് ശക്തമായ പൊതുസമൂഹത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള അടിത്തറയിട്ടതും ഗാന്ധിജിതന്നെയാണ്.

സംഗ്രഹം

- രാഷ്ട്രത്തിന്റെ വ്യവഹാരങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചുള്ളതാണ് രാഷ്ട്രീയം.
- രാഷ്ട്രവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സ്ഥാപനങ്ങളെയും പ്രക്രിയകളെയുംപറ്റിയുള്ള വ്യവസ്ഥാപിത പഠനമാണ് രാഷ്ട്രതന്ത്രശാസ്ത്രം.
- സമൂഹത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയസംഘടനമാണ് രാഷ്ട്രം. ഭരണകൂടത്തിന്റെ വിവിധ സ്ഥാപനങ്ങളിലൂടെ അതു പ്രവർത്തിക്കുന്നു.
- ജനത, ഭൂപ്രദേശം, ഭരണകൂടം, പരമാധികാരം എന്നീ നാലുഘടകങ്ങളാണ് രാഷ്ട്രത്തിനുള്ളത്.
- സ്വാതന്ത്ര്യം, നീതി, സമത്വം എന്നിവയാണ് മുഖ്യ രാഷ്ട്രീയമൂല്യങ്ങൾ.
- ഭൂമിയിലെ സ്വർഗരാജ്യത്തിന് വേണ്ടിയാണ് ഗാന്ധിജി നിലകൊണ്ടത്. അതിനാൽ രാഷ്ട്രീയസ്ഥാപനങ്ങളുടെ അധീശത്വത്തിന് ഗാന്ധിജി എതിരായിരുന്നു.

- ഗാന്ധിജിയെ സംബന്ധിച്ച്, പൊതുനന്മയ്ക്കായി എല്ലാവിഭാഗം ജനങ്ങളുടെയും ഭൗതികവും സാമ്പത്തികവും ആത്മീയവുമായ വിഭവങ്ങൾ സമാഹരിക്കുന്ന കലയും ശാസ്ത്രവുമാണ് ജനാധിപത്യം.
- പൊതുതീരുമാനമെടുക്കൽ പ്രക്രിയയിൽ പൗരർക്കും അവർ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന പ്രതിനിധികൾക്കും കൂടുതൽ അധികാരം, രാഷ്ട്രീയ അധികാരവികേന്ദ്രീകരണത്തിലൂടെ ലക്ഷ്യം വയ്ക്കുന്നു.
- യഥാർഥ ജനാധിപത്യത്തിന്റെ വിജയത്തിനുള്ള അടിസ്ഥാന ആവശ്യോപാധിയാണ് രാഷ്ട്രീയ അധികാരത്തിന്റെ വികേന്ദ്രീകരണമെന്നു ഗാന്ധിജി വിശ്വസിച്ചു.
- പാർലമെന്ററി ജനാധിപത്യത്തോടുള്ള ഗാന്ധിയൻ പ്രതികരണമാണ് പഞ്ചായത്തീരാജ്.
- സാമൂഹികനിയന്ത്രണങ്ങളും വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യവും തമ്മിലുള്ള സന്തുലനത്തിനായാണ് ഗാന്ധിജി നിലകൊണ്ടത്.
- സമൂഹത്തിന്റെ നന്മയ്ക്കായി സാമൂഹിക നിയന്ത്രണങ്ങളോടുള്ള വിധേയപ്പെടൽ, വ്യക്തിയെയും വ്യക്തി ഉൾക്കൊള്ളുന്ന സമൂഹത്തെയും കൂടുതൽ പരിപോഷിപ്പിക്കും.
- ഗാന്ധിജി ജീവിതത്തോട് ഒരു ധാർമിക ഭയഭക്തി പുലർത്തുകയും മനുഷ്യന്റെ സമത്വത്തിനായി പോരാടുകയും ചെയ്തു.
- സാമൂഹികവും രാഷ്ട്രീയവുമായ നീതിക്കായി ഗാന്ധിജി നിലകൊണ്ടു.
- ലളിതജീവിതത്തിലും ഉയർന്ന ചിന്തയിലും അധിഷ്ഠിതമാണ് ഗാന്ധിജിയുടെ കടമകളും അവകാശങ്ങളും സംബന്ധിച്ച ധാരണകൾ.
- അവകാശങ്ങളേക്കാൾ കടമകൾക്ക് ഗാന്ധിജി കൂടുതൽ പ്രാധാന്യം നൽകി.
- ഗാന്ധിജിയെ സംബന്ധിച്ച് ആധുനികകാലത്ത് രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ഇടപെടുക എന്നത് ഒരു മതപരമായ കടമയാണ്.
- രാഷ്ട്രീയത്തിന്റെ ആത്മീയവൽക്കരിക്കലിനും രാഷ്ട്രീയത്തിൽ ലക്ഷ്യത്തേക്കാൾ മാർഗത്തിനു മുൻഗണന നൽകുന്നതിനും ഗാന്ധിജി നിലകൊണ്ടു.
- ഓരോ വ്യക്തിയും അവനവന്റെ ഭരണകർത്താവാകുന്ന ഒരു പ്രബുദ്ധമായ അരാജകത്വം ഗാന്ധിജി വിഭാവനം ചെയ്തു. അവന്റെ പെരുമാറ്റം അയൽക്കാരന്റെ പുരോഗതിക്കും നന്മയ്ക്കും തടസ്സം സൃഷ്ടിക്കാത്ത രീതിയിലുള്ളതായിരിക്കണം.
- സത്യത്തിന്റെയും അഹിംസയുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ പരിപൂർണമായി സംഘടിപ്പിക്കുന്നതാണ് ഗാന്ധിജി വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന മാതൃകാരാഷ്ട്രമായ രാമരാജ്യം.
- ഗാന്ധിജിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ സ്വരാജ് എന്നത് വൈദേശിക മേധാവിത്വത്തിൽനിന്നുള്ള പൂർണസ്വാതന്ത്ര്യവും പൂർണസാമ്പത്തികസ്വാതന്ത്ര്യവുമാണ്.
- ഗ്രാമപുനരുദ്ധാരണത്തിനുള്ള ഗാന്ധിയൻ മാതൃകയാണ് ഗ്രാമസ്വരാജ്.
- തിരഞ്ഞെടുപ്പുകളിൽ മത്സരിക്കാനും അധികാരത്തിൽ വരാനുമുള്ള ലക്ഷ്യത്തോടെ ഒരു പൊതുവേദിയിൽ ഒത്തുചേരുന്ന ജനങ്ങളുടെ സംഘടനയാണ് രാഷ്ട്രീയപ്പാർട്ടികൾ.
- സാർവലൗകികസ്നേഹം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന അഹിംസ എന്ന മഹാതത്ത്വത്തിന്റെ സാമൂഹികവും രാഷ്ട്രീയവുമായ പ്രയോഗമാണ് ഗാന്ധിജിയുടെ അന്തർദേശീയത എന്നത്.
- ഇന്ത്യയിലെ പൗരസമൂഹത്തിന്റെ ജനയിതാവായി ഗാന്ധിജിയെ കരുതാം.

എനിക്കു കഴിയും

- രാഷ്ട്രത്തിന്റെ സവിശേഷതകൾ തിരിച്ചറിയുന്നു.
- രാഷ്ട്രത്തിനുവേണ്ട അടിസ്ഥാന രാഷ്ട്രീയമൂല്യങ്ങളുടെ പട്ടിക തയാറാക്കുന്നു.
- രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഘടകങ്ങൾ തിരിച്ചറിയുന്നു.
- ഗാന്ധിജിയുടെ രാഷ്ട്രസങ്കൽപം വിശദീകരിക്കാനാവുന്നു.
- രാഷ്ട്രീയം സംബന്ധിച്ച് ഗാന്ധിജിയുടെ കാഴ്ചപ്പാട് വിലയിരുത്തുന്നു.
- ജനാധിപത്യം സംബന്ധിച്ച ഗാന്ധിജിയുടെ കാഴ്ചപ്പാട് വിശദീകരിക്കുന്നു.
- പാർലമെന്ററി ജനാധിപത്യവും അതു സംബന്ധിച്ച ഗാന്ധിയൻ കാഴ്ചപ്പാടും വിശകലനം ചെയ്യുന്നു.
- വികേന്ദ്രീകരണവും അതു സംബന്ധിച്ച ഗാന്ധിയൻ കാഴ്ചപ്പാടും വിലയിരുത്തുന്നു.
- കടമകളും അവകാശങ്ങളും സംബന്ധിച്ച ഗാന്ധിയൻ ധാരണകൾ വിശദീകരിക്കുന്നു.
- ലോക്സേവക സംഘത്തെപ്പറ്റി വിലയിരുത്തുന്നു.
- പ്രബുദ്ധമായ അരാജകത്വം എന്ന ഗാന്ധിയൻ ആശയം വിശകലനം ചെയ്യുന്നു.
- രാമരാജ്യം എന്ന ആശയം വിലയിരുത്തുന്നു.
- സ്വരാജ്, ഗ്രാമസ്വരാജ് എന്നിവ വിശദീകരിക്കുന്നു.
- ഇന്ത്യൻ പൗരസമൂഹത്തിന്റെ പ്രണേതാവായി ഗാന്ധിജിയെ വിലയിരുത്തുന്നു.

വിലയിരുത്തൽ ചോദ്യങ്ങൾ

1. രാഷ്ട്രത്തിന്റെ പ്രധാന ഘടകങ്ങൾ കണ്ടെത്തി ഒരു ലഘുകുറിപ്പ് തയാറാക്കുക.
2. രാഷ്ട്രീയമൂല്യങ്ങളുടെ ഇന്നത്തെ പ്രസക്തി വിലയിരുത്തുക.
3. ലോക് സേവകസംഘത്തിന്റെ ഉത്ഭവവും ലക്ഷ്യങ്ങളും വിലയിരുത്തുക.
4. രാഷ്ട്രീയത്തെ ആത്മീയവൽക്കരിക്കുക എന്നതുകൊണ്ട് എന്താണ് അർഥമാക്കുന്നത്?
5. രാഷ്ട്രം എന്ന ആശയത്തെപ്പറ്റിയും അതു സംബന്ധിച്ച ഗാന്ധിജിയുടെ കാഴ്ചപ്പാടിനെപ്പറ്റിയും ലേഖനം തയാറാക്കുക.
6. മഹാത്മാഗാന്ധി പ്രബുദ്ധമായ അരാജകത്വത്തിനായി നിലകൊണ്ടു – പ്രസ്താവന വിശകലനം ചെയ്യുക.
7. "ഇന്ത്യയിലെ പൗരസമൂഹത്തിന്റെ പ്രണേതാവായി ഗാന്ധിജിയെ കരുതാം" – വിശകലനക്കുറിപ്പ് തയാറാക്കുക.
8. ഗാന്ധിജിയുടെ മാതൃകാസമൂഹം സംബന്ധിച്ച് വിശദമാക്കുന്ന ഒരു റിപ്പോർട്ട് തയാറാക്കുക.
9. ഗാന്ധിയൻ കാഴ്ചപ്പാടിൽ അധിഷ്ഠിതമായ രാഷ്ട്രീയവികേന്ദ്രീകരണത്തിന്റെ മേന്മകളെപ്പറ്റി വിശദമാക്കുക.
10. ഇന്ത്യൻ രാഷ്ട്രീയത്തിൽ മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ പ്രാധാന്യത്തെപ്പറ്റി ലേഖനം തയാറാക്കുക.